

REFERAT Natur-, Miljø- og Planudvalget d. 01-03-2023

Mødedato Onsdag d. 01. marts 2023 kl. 14:30

Mødested Mødelokale A på Ullasvej 23 i Rønne

Mødedeltagere René Danielsson, Karen Lynn Jacobsen, Helle Munk Ravnborg, Søren Schow, Mikael Benzon

Indholdsfortegnelse

Fraværende og bemærkninger til dagsordenen.....	3
Ny affaldsordning.....	4
Ændret drift af Hasle- og Sandvig sauna.....	9
Autocamperordning på Bornholm.....	17
Beslutning om ny licens- og betalingsparkeringsordning på Bornholm.....	23
Proces for trailcenter ved Rytterknægten.....	30
Biodiversitetspuljen 2023.....	33
Igangsætning af planstrategi 2023.....	35
Anlægsbevillinger til områdefornyelse for 4-Kløver-Klyngen ”Vi mødes i det grønne”.....	39
Godkendelse af byfornyelsesprogram for 4-Kløver-Klyngen ”Vi mødes i det grønne”.....	42
Igangsætning af planlægning for byomdannelsesområde til Nexø Strandpark.....	46
Godkendelse af 1. udkast af Bornholms klimaplan forud for offentlig høring.....	50
Ændring af mødedato.....	55
Gensidig orientering.....	56
Sager til høring.....	57
Lukket: Lukket punkt: Prioritering af anlægspulje til havne 2023.....	58
Lukket: Lukket punkt: Renovering af Allinge Børnehus - valg af renoveringsmodel samt anlægsbev	59
Lukket: Lukket punkt: Anlægsbevilling til etablering af ventilation i krybekælder og facade i Øster	60
Lukket: Lukket punkt: Anlægsbevilling til tagrenovering på Kongeskærskolen, fløj A.....	61
Lukket: Lukket punkt: Anlægsbevilling til indretning af mødelokaler til unges fællesaktiviteter i Da	62

Punkt 1: Fraværende og bemærkninger til dagsordenen

Politisk sagsgang

Natur- Miljø- og Planudvalget beslutter

Fraværende

-

Bemærkninger

Jens Hjul-Nielsen deltog under behandling af punkt 2 Ny Affaldsordning.

Punkt 2: Ny affaldsordning

23/3563

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget indstiller

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

Efter kontraktophævelsen med HCS, skal der planlægges en ny affaldsordning. Den 1. februar 2023 gav Natur-, Miljø- og Planudvalget input til, hvordan den nye affaldsordning skal udformes efter at have modtaget en orientering fra Dansk Affaldsforening.

Den anbefalede ordning minder om den, der tidligere var planlagt, men med mindre justeringer.

Indstilling

Direktøren indstiller at:

- a) Den nye affaldsordning skal bestå af tre beholdere til dem, der kan have egne beholdere (i alt 12 fraktioner (affaldstyper)), Miljø'er til dem, der ikke kan have egne beholdere (11 fraktioner), samt Miljø'er til sommerhusområder og sommerhusaftaleområder (11 fraktioner).
- b) Farligt affald og tekstiler indsamles via storskrald som en bestille-ordning.
- c) Udbuddene opdeles i to: ét til indkøb af materiel og ét til indsamling.
- d) Kontrakten for indsamlingen starter senest 1. januar 2025 og varer i 8 år med mulighed for 2 års forlængelse to gange, samt at innovationspuljen fastholdes.
- e) Tildelingskriterierne vægtes med pris 50 %, affaldsfaglig løsning 20 %, klima og miljø 20 % og uddannelse og arbejdsmiljø 10 %.
- f) Køretøjer skal være min. Euro 5. Initiativer derover, som f.eks. Euro 6 eller brug af elbiler belønnes.
- g) De kommende udbud inkluderer de kommunale institutioner.
- h) Der tages stilling til hvorvidt der skal indhentes pris på kontrolbud.
- i) Arbejdet med Miljø'er i sommerhus- og sommerhusaftaleområder genoptages omgående.
- j) Nuværende kontrakt for kørsel fra genbrugspladser, glaskuber og miljøstationer forlænges med 1 år indtil 31. marts 2024 samt at opgaveudførelsen derefter udbydes i en kort kontrakt frem til 31. december 2024. Dette sikrer at alle indsamlingskontrakter starter samtidig den 1. januar 2025.

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 01-03-2023

- a) Anbefales. Karen Lynn Jacobsen afventer sin stillingtagen. René Danielsson kan ikke medvirke.
- b) Anbefales.
- c) Anbefales.
- d) Anbefales, idet innovationspuljen ikke fastholdes. René Danielsson kan ikke medvirke.
- e) Anbefales. René Danielsson kan ikke medvirke.

f) Anbefales idet køretøjer skal være minimum Euro 5. Lavest CO₂e udledning belønnes ift. klima og miljø kriterie og lavest NO_x udledning belønnes såvel ift. klima og miljø kriterie og ift. arbejdsmiljøkriterie. René Danielsson kan ikke medvirke.

g) Anbefales.

h) Anbefales.

i) Anbefales.

j) Anbefales.

Sagsfremstilling

Den 16. december 2022 besluttede kommunalbestyrelsen at ophæve kontrakten med HCS om indsamling af affald fra husholdninger. Derfor skal der planlægges en ny affaldsordning. Den 1. februar 2023 blev der afholdt et temamøde for kommunalbestyrelsen om rammerne for en ny affaldsordning med oplæg fra Dansk Affaldsforening. Affaldsordningen blev efterfølgende diskuteret på Natur-, Miljø- og Planudvalgets møde, som fandt sted lige efter temamødet. På baggrund af input fra Natur-, Miljø- og Planudvalget, præsenteres forslag til den kommende affaldsordning nedenfor.

a) Den nye affaldsordning:

Den nye affaldsordning skal bestå af 12 fraktioner og følgende materiel:

- 240 l til restaffald og plast/mad- og drikkekartoner
- 240 l til papir/pap og glas/metal
- 120 l til madaffald (den grønne spand genbruges)
- Miljøkasse på 20 l til farligt affald
- Pose til tekstilaffald
- Batterier i pose-på-låg
- Småt elektronik i pose-på-låg

Sommerhusområder, sommerhusaftaleområder samt husstande, der pga. deres adgangsvej eller lignende ikke kan have egne beholdere, skal i stedet tilgå Miljø'er. Ved Miljø'erne må man ikke aflevere farligt affald. Derfor kan man kun komme af med 11 fraktioner ved Miljø'erne.

Fordele:

- Ordningen har kun tre beholdere på hjul, hvilket gør det lettere for borgerne at få plads til beholderne.
- Borgerne har til borgerdialoger tilkendegivet at løsningen med tre beholdere er god.

Ulemper:

- Ved at benytte tre beholdere er der behov for, at noget af affaldet sammenblandes. Dette vil medføre en ekstra udgift, da det sammenblandede affald efterfølgende skal sorteres på et anlæg. Alternativet med fire beholdere vil dog også medføre en ekstraudgift ifm. produktion og tømning.

For sammenligning med den tidligere planlagte ordning, se bilag 1.

b) Indsamling via storskrald:

Farligt affald og tekstiler kan indsamles via storskrald. Afhentningen sker som en bestille-ordning. Det vil sige, at affaldstyperne bliver afhentet, når borgeren aktivt tilmelder sig afhentning.

Fordele:

- Mindre kørsel – og mindre spildkørsel, da renovatøren kan nøjes med at køre målrettet efter de adresser, der har tilmeldt sig afhentningen.
- Billigere ordning, da renovatøren ikke skal køre hele øen rundt og tjekke ved alle adresser, om de har noget farligt affald eller tekstilaffald, som de vil af med.

Ulemper:

- Borgerne skal huske at tilmelde sig. Dette kan betyde, at nogle måske har farligt affald til afhentning, som de sætter ud til tømning, men fordi de har glemt at tilmelde sig, bliver det farlige affald ikke afhentet.

c) Opdeling af udbud/kontrakt:

Det anbefales at kontrakten opdeles i to:

- Indsamling af husholdningsaffald fra beholdere på hjul og Miljø'er
- Indkøb af beholdere på hjul og Miljø'er

Fordele:

- Det bliver lettere at vurdere tilbuddene, når de er adskilt, da man kun skal koncentrere sig om ét emne ad gangen.
- Den samlede løsning bliver muligvis bedre, da man ved at opdele udbuddene kan vælge hhv. det bedste indsamlingstilbud og det bedste beholder-tilbud. Er der kun ét samlet tilbud, vil der være en risiko for, at det bedste tilbud f.eks. ikke har den bedste beholderløsning, selvom det bedste tilbud samlet set får den højeste vurdering.
- Indsamlingsmateriellet bliver muligvis billigere, da det bestilles direkte fra leverandøren, og ikke gennem et mellemlid.
- Det er sandsynligt, at flere renovatører og beholderleverandører får mulighed for at byde på opgaven, når den er opdelt i to, da de kun skal give tilbud på dét, de arbejder med.
- Ved at opdele udbuddene, er det sandsynligt at beholderne hurtigere kan leveres.

Ulemper:

- Der skal laves to udbud i stedet for et, hvilket vil være mere tidskrævende og kræver større koordinering.

d) Kontrakt med renovatør (om indsamling):

Opstart: Den nye indsamlingsordning skal starte senest den 1. januar 2025 for alle. Det vil sige, at ingen borgere skal være på den gamle (nuværende) ordning efter 1. januar 2025.

Kontraktlængde: BOFA anbefaler en kontraktlængde på 8 år med mulighed for at kunne forlænge kontrakten med 2 år to gange. Det vil sige 8 + 2 + 2.

Kontraktens første 8 år passer med Vision 2032, da kontrakten vil udløbe 31. december 2032. Forlængelsesmulighederne med 4 år i alt passer med længden for afskrivning af materiel.

Innovationspulje: I kontraktperioden skal der være et tæt samarbejde mellem BOFA og renovatøren om udvikling af affaldshåndtering på Bornholm. Dette skal ske gennem innovative tiltag, som fremmer udviklingen inden for det klima- og miljømæssige område, herunder udviklingsaktiviteter, der kan nedsætte miljøbelastning og minimere affaldsmængder etc.

Derfor afsættes fortsat en innovationspulje på 2% af kontraktsummen.

e) Tildelingskriterier for renovatør:

Når renovatørerne indsender deres tilbud, skal tilbuddene vurderes ud fra nogle fastlagte tildelingskriterier. Tidligere har man ofte tildelt udelukkende ud fra pris, hvilket vil sige, at tilbudsgiveren med den laveste pris vandt. I dag vurderes tilbuddene typisk efter flere kriterier, bl.a. også kvalitet og miljø. Vægtningen af hvert kriterie bestemmes ud fra hvad man vurderer er vigtigst.

Det anbefales at benytte de overordnede tildelingskriterier ”pris” og ”kvalitet”. Kriteriet ”kvalitet” opdeles i tre underkategorier: ”Affaldsfaglig løsning”, ”klima og miljø” samt ”uddannelse og arbejdsmiljø”. Den anbefalede vægtning ser således ud:

- Pris: 50 %
- Kvalitet: 50 %, dvs.:
  - o Affaldsfaglig løsning: 20%
  - o Klima og miljø: 20%
  - o Uddannelse og arbejdsmiljø: 10%

Fordele:

- I dette udbud ligger den affaldsfaglige løsning forholdsvist fast. Dvs. at modsat sidst, skal tilbudsgiveren ikke selv komme med et forslag til, hvordan den affaldsfaglige løsning bør se ud. Derfor giver det mening, at pris vægtes med 50 % frem for f.eks. 40 %, da vi ikke kan forvente at få en bedre affaldsfaglig løsning ved at sænke vægtningen af pris. Desuden kan en sænkning af prisvægtningen fra 50 % til 40 % medføre en merudgift på 10 %: Såfremt kontraktsummen på det billigste tilbud er på 400.000.000 kr., vil en sænkning af prisvægtningen betyde, at et tilbud, der er 40.000.000 kr. dyrere, potentielt kan vinde.

Ulempe:

- Når prisen ikke vægtes med 100 %, er der risiko for, at man ikke får den billigste løsning.

Der beskrives nærmere hvordan de tre delkriterier vurderes i bilag 2.

Tildelingene udføres af et panel af fem kyndige BOFA-medarbejdere, som alle har relevante akademiske uddannelser og en gennemsnitlig erfaring inden for affaldsområdet på 13 år.

f) Køretøj og drivmidler:

Der er flere muligheder for drivmidler til skraldebiler: Diesel, el og brint.

Diesel: Dette er det traditionelle valg. Nyproducerede biler leveres i dag med Euro 6 som emissionsstandard. Dette er den højeste i øjeblikket. Som udgangspunkt er såvel motor til fremdrift som til aggregat (dvs komprimator) dieseldrevne. De leveres i alle størrelser (24/18/12/8 ton).

Euronorm: En diesels bil (eller kombination el/diesel) euronorm fortæller, hvilket EU-direktiv om luftforurening bilen lever op til. Euronormerne sætter en maksimumgrænse for en række stoffer, som biler sender ud. En euronorm sætter grænser for, hvor mange stoffer et køretøj må udlede, men stiller ikke krav om bestemt udstyr, som katalysator eller lignende.

Udslippet af bl.a. partikler og NOx fra et Euro 5-køretøj, er nedbragt til under 95 % af niveauet, fra før euro-normerne blev indført i 1992.

Den seneste Euronorm er EURO 6, som alle nye køretøjer leveres med i dag.

El: Eldrevne skraldebiler leveres i de fleste størrelser om end der er begrænsninger på de mindste størrelser (bl.a. pga. batteriernes vægt). En eldrevne bil vil typisk være udstyret med et 50 liters oliefyrt, der sikrer varme til medarbejderne. Eldrevne køretøjer vil naturligvis kræve opladningsfaciliteter.

Kombination: Det er også muligt at få forskellige kombinationer hvor køretøjet er udstyret med såvel en el- som en dieselmotor der driver komprimator og fremdrift. Dette er ikke en teknologi, der udvikles væsentligt på og den må forventes at være et overgangsfænomen.

Brint: Brint kræver en infrastruktur, der ikke vil kunne etableres for en så lille flåde som den bornholmske affaldsafhentning kræver.

Det forventes at tilbudsgiverne vil tilbyde nye køretøjer, der alle vil leveres med Euro 6 emissionsstandard. Men for at sikre muligheden for, at tilbudsgiverne kan gøre brug af eventuelle specialkøretøjer, anbefales det (som nævnt under tildelingskriterier ”Klima og miljø”), at efterspørge køretøjer med min. Euro 5 emissionsstandard og belønne initiativer derover, som f.eks. Euro 6 eller brug af elbiler.

g) Kommunale institutioner

Alle kommunale institutioners husholdningslignende affald skal sorteres i 10 fraktioner pr. 1. januar 2023. Lige nu er der stor forskel på hvordan de kommunale institutioner håndterer deres affald, samt hvem der afhenter det. For fremadrettet at sikre den billigste pris og en ensartet service, anbefales det, på opfordring af kommunens indkøbsafdeling, at de kommende udbud inkluderer de kommunale institutioner.

Fordele:

- Strømlining af materiel, indsamling og affaldstyper sikrer, at affaldet bliver behandlet miljømæssigt korrekt, og at ressourcerne i videst muligt omfang bliver genanvendt og indgår i fremstillingen af nye produkter.
- Økonomisk effektivisering, da man må forvente stordriftsfordele ved at inkludere de kommunale institutioner i udbuddene.

Ulemper:

- Det bliver tidskrævende at afdække de kommunale institutioners behov.

h) Pris på kontrolbud

Det vil være muligt at udarbejde et kontrolbud såfremt dette ønskes politisk. BOFA har ikke ressourcer til selv at lave et kontrolbud. Derfor skal en konsulent inddrages, hvis der skal laves et kontrolbud. BOFA vil derfor skulle beskrive opgaven og indhente tilbud fra relevante konsulenter.

i) Etablering af Miljø'er i sommerhusområder

For at sikre at Miljø'erne er klar til brug senest den 1. januar 2025, er det vigtigt at BOFA kan fortsætte arbejdet med Miljø'er i sommerhusområder og sommerhusaftaleområder. Miljø'erne er fordelagtige i disse områder, bl.a. fordi kørevejene ofte er i dårlig stand. Problemer med køre- og adgangsveje er ligeledes grunden til at Fugato i den nuværende kontrakt kræver, at affaldsbeholderne i sommerhusområderne skal stilles ud til skel ved tømning. Arbejdet med Miljø'erne bør derfor genoptages med det samme.

j) Kontrakt for kørsel fra genbrugspladser, glaskuber og miljøstationer:

BOFA anbefaler at alle indsamlingskontrakter starter samtidig den 1. januar 2025. Dette vil sikre størst mulig fleksibilitet i opgavevaretagelsen. Kontrakt om kørsel af containere til og fra genbrugspladser, samt tømning af glaskuber og eksisterende miljøstationer bør derfor påbegyndes samtidig med indsamlingskontrakten. Derfor foreslås den nuværende kontrakt forlænget med 1 år fra 1. april 2023. Forlængelsen er den maksimalt tilladte i kontrakten.

Endvidere foreslås det at opgaveudførelsen af ovenstående udbydes i en kort kontrakt for perioden 1. april 2024-31. december 2024.

Resultat af udbud

BOFA forventer at påbegynde arbejdet med udbuddet umiddelbart efter politisk godkendelse af ovenstående, således at et udbudsresultat kan fremlægges til politisk godkendelse i løbet af efteråret 2023.

Økonomiske konsekvenser

De økonomiske konsekvenser bliver først synlige, når udbuddene er klare. Men på baggrund af den generelle prisudvikling forventer BOFA at den nye affaldsordning samlet set bliver dyrere end den tidligere planlagte.

Bilag

Bilag 1 - HCS' tilbud

Bilag 2 - Reviderede tildelingskriterier

Punkt 3: Ændret drift af Hasle- og Sandvig sauna

20/6879

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø-, og Planudvalget indstiller

Fritids-, Kultur- og Lokalsamfundsudvalget indstiller

Økonomi-, og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

På hver af de to kommunale havne, Hasle Havn og Sandvig Havn, er der opført en saunabygning. Saunaerne er opført med støtte fra henholdsvis eksterne fonde, Hasle badeklub og Sandvig Sauna og Vinterbadeforening, med en aftale om, at Bornholms Regionskommune (BRK) efterfølgende overtog ejerskabet og driften af begge saunabygninger.

Begge saunaer er i drift, og der er indgået brugsaftaler med badeklubber i begge havne. Der er etableret adgang for øvrige saunagæster ved indløsning af dagsbillet til personlig benyttelse af sauna. (Sagsnr. 20/11652)

For begge saunaer gælder, at der i henhold til retningslinjer for de enkelte havne, er 4 måneders gratis adgang for alle saunagæster i perioden fra 1. juni frem til 1. oktober. Således gælder regler og priser vedr. dagsbillet alene i perioden 1. oktober- 31. maj.

Der er dog udfordringer med brugen af saunaerne, specielt i Hasle, som giver anledning til, at revidere samarbejdsaftalerne og adgangen for offentligheden, hvilket udvalget hermed orienteres om.

Begge saunaforeninger er blevet forelagt principindholdet i BRK's forslag til reviderede samarbejdsaftaler. Sandvigs bestyrelse ønsker ikke at ændre den nuværende aftale, hvor Hasles bestyrelse selv har foreslået ordningen.

Indstilling

Direktøren indstiller, at der indgås forhandlinger med Hasle Badeforening hvor intentionen er at,

- a) BRK overdrager brugsretten af, og opsynet med saunaen på Hasle havn til badeforeningen pr. 1. januar 2023
- b) badeforeningen opkræves 500 kr. inkl. moms pr. medlem, der skønnes at dække de løbende driftsomkostninger,
- c) der udarbejdes en årlig revideret aftale, jfr. udviklingen i energipriser,
- d) badeforeningen i Hasle holder saunaen åben medlemmerne i perioden 1. okt. – 31. maj, med gratis adgang for offentligheden hver søndag,

Derudover indstilles for både Hasle og Sandvig sauna,

- e) at både saunaen i Hasle og Sandvig lukkes helt i sommerperioden 1. juni – 30. sept. og de pågældende retningslinjer for havnene ændres tilsvarende.
- f) at Sandvig saunaforening fortsætter med nuværende aftale og vilkår, bortset fra at saunaen lukkes i sommerperioden 1. juni – 30. sept.

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 30-11-2022

Udvalget afventer sin stillingtagen og beder om, at der inden Økonomi- og Klimaudvalgets møde den 7. december 2022 fremskaffes et regnskab for driften af Hasle Sauna, som belyser indtægter forbundet med salg af gæstebilletter.

Beslutning Fritids-, Kultur- og Lokalsamfundsudvalget den 01-12-2022

Ad a) Anbefales, for en foreløbig 1-årig periode

Ad b) Anbefales

Ad c) Anbefales

Ad d) Anbefales, idet også lørdag ønskes åben mellem kl. 12-18 mod nuværende billetbetaling

Ad e) Anbefales

Ad f) Anbefales

Beslutning Økonomi- og Klimaudvalget den 07-12-2022

Udvalget anbefaler, at kommunalbestyrelsen sender sagen til fornyet behandling i NMPU og FKLU.

Beslutning Kommunalbestyrelsen den 15-12-2022

Økonomi- og Klimaudvalgets indstilling godkendes og sagen sendes retur til Natur-, Miljø og Planudvalget og Fritids-, Kultur- og Lokalsamfundsudvalget.

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 01-03-2023

Indstilling anbefales. René Danielsson afventer sin stillingtagen.

Sagsfremstilling

Driften af saunaerne er sammen med øvrige bygninger på havneområdet overgået til ejendomsservice pr. 1. januar 2019. Begge saunaer er i fuld drift, og der er indgået brugsaftaler med begge foreninger, omkring foreningernes benyttelse af saunaer. Der er derudover etableret adgang for øvrige saunagæster ved indløsning af dagsbillet til personlig benyttelse af sauna.

For begge saunaer gælder, at der i henhold til retningslinjer for de enkelte havne, er 4 måneders gratis adgang for alle saunagæster i perioden fra 1. juni frem til 1. oktober. [Retningslinjer for Hasle Havn 2020-23.pdf \(brk.dk\)](#) [Retningslinjer for Sandvig Havn 2020-23.pdf \(brk.dk\)](#).

Gennem tiden, er der opstået stigende udfordringer med den nuværende drift og især Hasle sauna er præget af utryghed blandt brugere og dårlig stemning omkring adfærd og benyttelse, der medfører splid og uvenskab mellem medlemmerne og dagsgæsterne. Dette gælder ikke Sandvig Badeforening.

Hasle badeklubs regler overholdes ikke af alle gæster og gæstebilletterne ses som det største problem i følge Hasles bestyrelse. Ejendomsservice har løbende afholdt møder med de to bestyrelser, for at optimere driften og adfærden under

brugen af saunaerne. Ejendomsservice er i en løbende dialog med Sandvig Badeforening.

Bestyrelsen i Hasle lægger op til, at der laves en ny samarbejdsaftale med øget medlemsbetaling og begrænset adgang for gæster, men stadig sikrer offentligheden adgang til saunaen, om søndagen.

Dagsbilletgæsterne henvender sig ofte til BRK i forhold til, at de kommer på tværs af badeforeningernes forventninger til brugen, hvorfor BRK står som mediator i en konflikt, der er skabt af et billetsystem.

Ejendomsservice anbefaler derfor, at der med udgangspunkt i en foreløbig 1-årig aftale, der kan forhandles hvert år, gives Hasle badeforening fuld råderet over saunaen mandag til lørdag aften. Søndag vil der være fri adgang, under henvisning til et sæt BRK retningslinjer.

Sandvig saunaforening fortsætter med nuværende aftale og vilkår, bortset fra at bestyrelsen anbefaler at saunaen lukkes i sommerperioden 1. juni – 30. sept.

Ejendomsservice anbefaler at de 4 måneders gratis adgang i sommerperioden, ophører for begge saunaer og retningslinjerne for havnene tilrettes. Hasle badeforening overgår til ny driftsform og overtager driften i hele årets udstrækning, undtagen på de gratis søndage.

Sandvig badeforening fortsætter med nuværende driftsform idet de ikke ønsker at ændre aftalen, jfr. sagsfremstillingen, men ønsker dog at der holdes fuldt lukket i de 4 sommermåneder.

I de 4 måneders gratisperiode, måler Ejendomsservice ikke på antallet af gæster, men ifølge Vej og Parks opgørelse, kan der registreres en ekstra benyttelse som medfører øget rengøring og oprydning. Dette gælder især Sandvig sauna.

Ejendomsservice har oplevet hærværk i begge saunaer, som medfører øget driftsomkostninger som vi vurderer kan nedbringes ved den foreslåede driftsform

Ved en ændret driftsaftale i Hasle, nedsættes den kommunale rengøring, fra to til én gang ugentlig (50 % nedsættelse = 17.930 kr. årligt) og udføres mandag, efter der har været åbent for offentligheden. Øvrig rengøring påhviler badeforeningen.

Besparelsen på rengøring, hvis saunaerne lukkes i sommerperioden, vil som minimum udgøre 15.708 kr. som er for de to faste, ugentlige rengøringer i hver sauna. Dertil kan spares den øgedes rengøring og oprydning, som Vej og Parks opgørelse viser, der er i sommerperioden.

Der er monteret et administrativt tungt elektronisk billetsystem på begge havne, som for Hasle saunas vedkommende kan tages ud af brug, hvis administrationens anbefalinger følges. Billetsystemet på Sandvig sauna skal fortsat være i drift.

Økonomiske konsekvenser

Alle udgifter til drift af saunaerne er afholdt af Ejendomsservice, og indtægter fra den øgede brugerftale tilgår bygningsbudgettet og dermed den fortsatte drift og vedligehold af de to saunabygninger og tilhørende installationer.

Bygninger på havneområdet er underlagt reglerne for moms til SKAT, og afregner derfor moms af indtægter til staten, mens moms af udgifterne kan fratrækkes. Dvs. at der skal betales moms af billetindtægten, og af brugerbetalingen fra badeforeningens medlemmer.

De anslåede driftsudgifter for saunabygningerne udgøres af udgifter til el, vand, rengøring, forsikring og bygningsvedligehold.

Det forventes, trods usikkerheden om energipriserne, at driftsudgifterne til saunaerne omtrentlig dækkes af badeklubbernes medlemsbetaling. Gør dette sig ikke gældende, vil en del af driften fortsat være kommunalt finansieret igennem Ejendomsservice

Da der ikke er afklaring om BRKs nye fastprisaftale på el, er den estimerede pris pr. kWh sat til 4 kr., hvilket forventes at være et minimum. Hvis Kwh prisen bliver på 4 kr, vil det samlede underskud være 8.345 kr. hvilket fordeler sig med et overskud på 7.125 kr på Sandvig sauna og et underskud fra Hasle sauna på 15.470 kr.

Estimeret regnskab for Sandvig sauna 2023

Udgifter

El (note 1)	65.300,00 kr.
Rengøring Vej og Park (fratrasket de 4 sommer måneder)	18.700,00 kr.
Bygningsforsikring via BRK's fællespolice	125,00 kr.
Udgifter i alt	84.155,00 kr.

BRK's indtægter

Indtægter Bruger aftale (227 bruger á 240 kr. ex. moms)	-54.480,00 kr.
Indtægter Endagsbilletter (gennemsnitsberegning 115 billetter pr måned i 8 mdr á 40 kr)	-36.800,00
Indtægter i alt	-91.280,00 kr.

Resultat 2023 estimeret **-7.125,00 kr.**

Alle priser er ex. Moms

Note 1: Estimeret elpris i ny fastprisaftale min. 4 kr/kWh

Estimeret regnskab for Hasle sauna 2023

Udgifter

El	
Saunabygning 2640,14 kwh x 4 kr (BRK's kwh pris) Note 1	10.560,00 kr.
Saunaovn 35.382,43 kwh x 4 kr (BRK's kwh pris)	141.530,00 kr.
Vand- og kloak 104 m3 (forbrug 2022)	8.900,00 kr.
Rengøring Vej og Park (fratrasket de 4 sommer måneder)	11.955,00 kr.
Bygningsforsikring via BRK's fællespolice	2.525,00 kr.
Udgifter i alt	175.470,00 kr.

BRK's indtægter

Indtægter Brugeraftale (400 brugere á 400 kr. ex. moms) note 2 -160.000,00 kr.

Indtægter i alt -160.000,00 kr.

Resultat 2022 estimeret **15.470,00 kr.**

Alle priser er ex. Moms

Note 1: Estimeret elpris i ny fastprisaftale min. 4 kr/kWh

Note 2: Forventet indtægt ved ny brugeraftale med ny pris på kr. 500, inkl moms pr medlem. Forventet antal medlemmer: Hasle 400 stk.

Supplerende sagsfremstilling

Supplerende sagsfremstilling til ØKU 7.12.2022

Det er vigtigt at påpege, at 2021 var et atypisk år, idet Corona periodisk lukkede saunaerne ned.

Der har faktisk ikke været noget typisk fuldt år på saunadriften med både brugeraftale, entrebilletter og fuld drift.

Der blev i 2021 solgt 275 endagsbilletter.

Regnskab 2021 Hasle Sauna

Udgifter

El

Saunabygning 4.005,91 kr.

Saunaovn 55.015,78 kr.

Vand- og kloak 1.558,00 kr.

Renovation 1.575,00 kr.

Rengøring Vej og Park 9.061,00 kr.

Bygningsforsikring via BRK's fællespolice 2.444,00 kr.

Udgifter i alt 73.659,69 kr.

BRK's indtægter

Indtægter Bruger aftale (ingen opkrævning grundet Corona) 0,00 kr.

Indtægter Endagsbilletter (okt. - dec. 2021) Sauna lukket i jan.-maj 2021 grundet Corona -11.000,00 kr.

Indtægter i alt	-11.000,00 kr.
Resultat 2023 estimeret	62.659,69 kr.

Alle priser er ex moms

BRKs indtægter på endagsbilletter 2022

(gennemsnitsberegning 80 billetter pr måned i 8 måneder á 40kr.) -25.600,00 kr.

Supplerende sagsfremstilling til NMPU 1.3.2023

Kan BRK stille krav til foreningerne om at der skal være ensrettede regler for medlemskab af forening

- For frivilligt folkeoplysende foreninger, er det som udgangspunkt et krav, at foreningen skal være åben for alle der ønsker at være medlem. (Folkeoplysningslovens §3, stk. 2, nr. 5 samt stk. 3 nr. 6)

Foreninger indskriver typisk i foreningens vedtægter, at alle der går ind for foreningens formål kan optages som medlem. Ordlyden kan variere, men hovedbudskabet er, at alle der har lyst og vil tage aktiv del i foreningens formål, kan optages i en folkeoplysende forening.

En folkeoplysende forening kan dog, undtagelsesvis, godkendes med en "afgrænset deltagerkreds". Vi har pt. på Bornholm, ikke nogen folkeoplysende foreninger med afgrænset deltagerkreds. (Folkeoplysningslovens §14 stk. 3)

Samlet set betyder det at, en frivillig folkeoplysende forening skal være åben for alle der ønsker at være medlem. Ønsker en forening at ekskludere et medlem, skal dette ske på en demokratisk ordentlig måde. Mange foreninger har i deres vedtægter beskrevet hvordan et medlem kan ekskluderes. For eksempel at et medlem kan ekskluderes på en generalforsamling med flertal for eksklusionen. Den ekskluderede kan derefter få prøvet beslutningen på næstkommende generalforsamling.

Kan man skabe en drift der er økonomisk neutral for kommunen? Og måske stille større krav til foreningernes betaling?

I den tidligere sag var regnskabet lavet ud fra et estimeret forbrug, fordi regnskabet endnu ikke var afsluttet. Ejendomsservice har nu de faktiske tal for 2022 og på denne baggrund, forventes regnskabet for 2023 at se således ud med en lukning af saunaen i de fire sommer måneder:

Estimeret regnskab 2023	
Hasle Sauna med den endelige elopgørelse for 2022	
Udgifter	
El	
Saunabygning 3101,67 kwh x 4 kr (BRK's kwh pris)/12*8 mdr	8.271,00 kr.
Saunaovn 41.020,13 kwh x 4 kr (BRK's kwh pris) /12*8 mdr	109.387,00 kr.
Vand- og kloak 104 m3 (forbrug 2022)	8.900,00 kr.
Rengøring Vej og Park	11.955,00 kr.
Bygningsforsikring via BRK's fællespolice	2.525,00 kr.
Udgifter i alt	141.038,00 kr.
BRK's indtægter	
Indtægter Bruger aftale (400 brugere á 400 kr) OBS: Forventet indtægt ved ny brugeraftale med ny pris på kr. 500, inkl moms pr medlem	-160.000,00 kr.
Indtægter i alt	-160.000,00 kr.
Resultat 2023 estimeret	-18.962,00 kr.
Alle priser er ex moms	

En måneds driftsudgifter beløber sig i gennemsnit til 11.543 kr. kr.

Hvad har BRK forpligtet sig til når saunaerne er bygget på fondsmidler – hvad kan man stille krav om.

- o Hasle Sauna:

Oprindeligt opført i forbindelse med Hasle Havnebad, der blev afsluttet i 2013.

Saunaen er udvidet og repareret i 2019 med tilskud fra Sparekassen Bornholms Fond og LOA. Ejendomsservice var projektleder på udvidelsen. Sager om tilsagnene på tilskuddene er ikke tilgængelige, men bl.a. LOA har som standardvilkår i deres projekter, at projekterne skal bestå i 10 år. Det gør, at projektet bør opretholdes til 2029. Alternativt skal LOA høres, hvordan de forholder sig til et evt. salg.

- o Sandvig Sauna:

Opført i 2018.

Der er mange tilskudsgivere, bl.a. LOA, LAG, Nordea-fonden, Sparekassen Bornholms Fond, Brdr. Larsens Legat og Friluftsrådet. BRK har ikke afrapporteret eller færdigmeldt til fonde. Det har foreningen Sandvig selv gjort. Projektet er initieret af foreningen Sandvig og indledningsvis understøttet af Havnegruppen i Center for Natur, Miljø og Fritid, men overgået til Ejendomsservice i projektperioden.

LOA har som standardvilkår i deres projekter, at projekterne består i 10 år.

Friluftsrådet har lagt særligt vægt på at faciliteterne er offentligt tilgængelige og at der oprettes en vinterbade forening, som vil stå for opsyn og drift. LAG har et opretholdelseskrav på 5 år.

Udfra ovenstående, bør projektet i Sandvig opretholdes til 2028. Alternativt skal foreningen og fondene høres om, hvordan de forholder sig til et salg.

Der skal laves overblik over saunaer med kommunalt engagement. Desuden private hvis vi ved det.

Der er følgende saunaer på Bornholm, hvoraf dem i Hasle og Sandvig er kommunale.

Nogle af de private saunaer oplyser på deres hjemmesider, hvad de opkræver i medlemskab.

Saunaer på Bornholm

By	Ejer	Medlemspris	
Hasle	BRK	500 kr. p.p.	
Sandvig	BRK	400 kr. p.p.	
Tejn	Privat		
Gudhjem	Privat	200 kr. p.p.	
Årsdale	Privat		
Svaneke	Privat	800 kr. p.p.	
Snogebæk	Privat	550 kr. p.p. hustand	900 kr. to voksne samme 1350 kr. for sommerhus-gæster

Skal BRK give driftstilskud til saunaerne og skal det ensrettes? De ønsker nok på en eller anden måde mere administrativ støtte ift. at kunne træffe dette valg

- Kommunen har pligt til, at stille ledige kommunale lokaler til rådighed for folkeoplysende foreninger til foreningens folkeoplysende aktivitet.

(Folkeoplysningsloven §2, stk. 3)

- Såfremt kommunen ikke kan stille lokaler til rådighed, yder kommunen tilskud til driftsudgifter til egne eller lejede lokaler, til folkeoplysende foreninger med medlemmer under 25 år. Tilskuddets størrelse afhænger dels af udgifterne samt det antal aktivitetstimer foreningen har. En aktivitetstime er en klokke time hvor der i et lokale foregår, folkeoplysende aktivitet for mindst 5 af foreningens medlemmer. (Definitionen fremgår af tilskudsreglerne for folkeoplysning i BRK.)(Folkeoplysningsloven §2, stk. 4)
- Kommunale saunaer skal således stilles vederlagsfrit til rådighed for folkeoplysende foreninger, til den folkeoplysende aktivitet. Dertil kan en forening der ejer en sauna, såfremt den er folkeoplysende, søge om lokaletilskud til driftsudgifterne. Tilskuddet vil være baseret på foreningens folkeoplysende aktivitetstimer samt deres medlemsantal og aldersfordeling.

- Der ønskes et lille rids over hvad problemerne består i?

Der henvises til beskrivelsen i tidligere sag.

- Der ønskes overslag over om man kan hæve dagsprisen og sikre flere midler til BRK eller forening.
  - Se ovenstående beregning.

Punkt 4: Autocamperordning på Bornholm

22/27683

Politisk sagsgang

Natur- Miljø- og Planudvalget beslutter

Resumé

Udvalget har på udvalgsmødet den 31. august 2022 bedt administrationen om at udarbejde et forslag til ordning for autocampere på Bornholm. Administrationen har nedsat en arbejdsgruppe med deltagere fra Destination Bornholm, Bornholms Politi og repræsentation for campingervhervet. Arbejdsgruppen har drøftet forskellige muligheder/løsninger. For at kunne tage stilling til hvilken ordning, der ønskes for autocampere på Bornholm, præsenteres udvalget her for gældende regler samt mulighederne, der kan tilbydes autocampere på Bornholm – opdelt under følgende 3 hovedafsnit:

1. Parkering/raste på offentlige veje og offentlige parkeringspladser (byzone)
2. Kommunale havnearealer/offentlige arealer
3. Det åbne land (stellpladser, bondegårdscamping mv.)

Indstilling

Direktøren indstiller at

- a) Der indføres tidsbegrænset parkering om natten på Kjærenæs-grunden og p-pladsen ved Skovgade i Svaneke (parkering forbudt fra kl. 23-06),
- b) Forsøgsordningen med autocampere på de tre kommunale havne Tejn, Hasle og Nørrekås gøres permanent,
- c) Kommunikationsplan med Destination Bornholm (og campingervhervet) igangsættes.

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 01-03-2023

Indstilling anbefales. René Danielsson kan ikke medvirke, da han mener, at det er konkurrenceforvridende i forhold til de private aktører, som måtte ønske at prøve den del af markedet af.

Sagsfremstilling

Antallet af autocampere der besøger Bornholm er stigende og Bornholmslinjen har oplyst at 2022 er det år, hvor der er blevet solgt flest billetter til autocampere. Bornholmslinjen oplyser at der i 2021 blev overført 4197 autocampere til Bornholm mens tallet i 2022 var 5853.

Administrationen har de seneste år været i dialog med Destination Bornholm og campingervhervet om kapacitet og muligheder for autocampere på Bornholm og i den sammenhæng har udvalget bedt administrationen om at udarbejde et forslag til ordning for autocampere på Bornholm. Referater fra møderækken i autocamper-arbejdsgruppen er vedhæftet som bilag.

I de følgende 3 hovedafsnit beskrives gældende regler samt mulighederne der kan tilbydes autocampere på Bornholm. De 3 hovedafsnit er:

1. Parkering/raste på offentlige veje og offentlige parkeringspladser (byzone)
2. Kommunale havnearealer/offentlige arealer
3. Det åbne land (stellpladser, bondegårdscamping mv.)

1. Parkering/raste på offentlige veje og offentlige parkeringspladser (byzone)

Administrationen modtager løbende henvendelser fra borgere, der føler sig generet af de mange autocampere der parkerer tæt ved deres boliger. Administrationen har særligt modtaget henvendelser fra borgerne på Kæmpestranden i Allinge der bor ud til Kjærenæsgrunden samt borgerne i Skovgade i Svaneke, der bor ud til et parkeringsareal mod kysten. Begge parkeringsarealer er grusbelagte. I Svaneke er der en tidsbegrænsning på 4 timer for den del af arealet hvor trykket med autocampere er størst. De generede borgere ønsker at der opsættes en forbudstavle mod autocampere samt forbudstavle med ”camping forbudt” idet borgerne opfatter autocampisternes aktiviteter som camping.

I henhold til Færdselsloven betragtes en autocamper som en personbil og denne må derved færdes på offentlige veje og -parkeringspladser på lige fod med andre personbiler. Kommunen er ikke forpligtet til at indrette særlige forhold til autocampere på de offentlige veje og offentlige parkeringspladser.

Ifølge sommerhuslovgivningen og vejloven må camping alene ske på campingpladser.

Det er ikke tilladt at campere på raste- og parkeringspladser. Der er ikke nogen entydig definition på forskellen mellem at raste og at campere. Grundlæggende er det ikke køretøjet der afgør om der bliver rastet eller parkeret men derimod hvad formålet med opholdet er og hvordan adfærden på pladsen er.

Erhvervsstyrelsen/lovgivningen definerer ”campere” og ”raste” således:

Campere: Et område indtages for en periode med et andet formål end blot at raste – fx ved at slå lejr, have opslåede fortelte eller gøre lignende større indrettelser på parkeringsarealet (fx anlægge gulv). Disse aktiviteter kan alene ske på en campingplads.

Raste: Parkering sker for at hvile sig – fx hvis man sover, slapper af eller indtager mad med henblik på at kunne fortsætte sin kørsel forsvarligt. Det anses også for at raste når der stilles et campingbord, stole og en grill op i forbindelse med et måltid under hvileperioden. At udrulle en markise omfatter ikke at ”indtage et område”. At overnatte i sin autocamper betragtes som at raste – ligesom man også gerne må overnatte i sin personbil. Der findes ikke nogen definition på hvor langt et rastehvil må være.

Det er politiet der skal håndhæve hvorvidt der bliver camperet på raste- og parkeringspladser.

Muligheder for regulering:

Det er ikke muligt at regulere autocampere ved skiltning men det er muligt at regulere ved indretning med båse samt tidsbegrænsning.

Ifølge vejlovgivningen er det ikke muligt at opsætte forbudstavler hvor autocampere under 3500 kg at forbydes at parkere på offentlige parkeringspladser og offentlige veje da disse betragtes som personbiler. Derved kan en forbudstavle som ”autocamper forbudt” ikke anvendes.

Generelt følger skiltning på offentlige veje og -p-pladser vejafmærkningsbekendtgørelsen. Forbudstavlen ”Camping forbudt” fremgår ikke af afmærkningsbekendtgørelsen, da camping ifølge vejloven ikke kan ske på offentlige veje, og derved er denne forbudstavle ikke aktuel.

Skiltning der ikke følger afmærkningsbekendtgørelsen kan ikke håndhæves.

Hvis p-pladsen er udstyret med færdselstavlen ”P” tydeliggør det at pladsen ikke må anvendes til camping men at det er en parkeringsplads, hvor der kun tillades at raste.

Tidsbegrænsning

Hvis der ikke ønskes at autocampere og andre biler overnatter på parkeringspladser, vil det være nødvendigt med færdselstavler med tidsbegrænsning. En tidsbegrænsning kan ikke kun omfatte autocampere men omfatter alle typer køretøjer. Som nævnt i afsnittet modtager administrationen særligt henvendelser fra borgere der bor ud til Skovgade i Svaneke og Kjærenæsgrunden i Allinge. I Skovgade i Svaneke er der indført 4 timers tidsbegrænsning som følge af generne fra autocamperne. Ved Kjærenæsgrunden er der ikke indført tidsbegrænsning. Her kunne en mulighed være at tidsbegrænse i fx 4 timer eller fx indføre parkering forbudt i tidsrummet 23-06. Administrationen anbefaler at der ved Kjærenæsgrunden og på p-pladsen ved Skovgade i Svaneke indføres parkeringsforbud om natten fra kl. 23-06.

Båse

Det er muligt at etablere parkeringsmuligheder kun forbeholdt autocampere. Det kræver vejmyndighedens tilladelse. Det udlagte parkeringsareal/p-båse markeres med autocampersymbolet samt ”P” fra afmærkningsbekendtgørelsen og derved gælder parkeringspladsen eller p-båsen kun for autocampere.

Der kan samtidig stilles service til rådighed, såsom strømledning, mulighed for tømning af spildevand, bade- og toiletfaciliteter samt påfyldning af vand.

Autocampere må parkere på parkeringspladser hvis autocamperen kan holde lovligt inden for båsen. Ved at indrette parkeringspladsen med båse er det muligt at håndtere hvor øvrige biler parkerer (små båse) og hvor autocamperne parkerer (større båse).

Mange af Bornholms offentlige parkeringspladser i byzone er belagt med asfalt mens mange også er belagt med grus. Hvor de asfaltbelagte pladser kan indrettes med båse med hvide striber, er dette ikke en mulighed på de grusbelagte pladser. Hvis pladsen ikke asfalteres, skal der i stedet markeres båse på anden vis.

Administrationen gør opmærksom på at der i budgettet ikke er afsat midler til indretning af parkering for autocampere på offentlige veje og parkeringspladser.

2. Kommunale havnearealer/offentlige arealer

Kommunen igangsatte i 2020 en forsøgsordning med 6 parkeringspladser til autocampere i hver af de tre havne Tejn, Hasle og Nørrekås. Efter forsøgsordningen stoppede har der været en del efterspørgsel for muligheder for parkering af autocampere på de tre havne.

Udvalget har d. 31. august 2022 taget orientering om forsøgsordning til efterretning.

Administrationen anbefaler at gøre forsøgsordningen på de tre kommunale havne Tejn, Hasle og Nørrekås permanent. Destination Bornholm har tidligere givet en tilbagemelding på initiativet i forbindelse med evaluering af forsøgsordning, og den holdning er grundlæggende fortsat gældende. Dagsordenspunktet omkring evalueringen af forsøgsordningen er vedhæftet som bilag.

Hammerhavn

Parkeringsarealet ved Hammerhavn besøges hvert år af rigtig mange autocampister og antallet stiger.

I 2021 blev der udarbejdet et projekt for indretning af parkeringsarealet ved Hammerhavn til autocampere og øvrige biler. De økonomiske konsekvenser fremgår af projektet. Se bilag. Midler til at effektivisere projektet blev ikke prioriteret af administrationen ved budgetforhandlingerne i 2022. Det bør overvejes at afsætte midler i 2024 til indretning af parkeringsarealet til autocampere ved Hammerhavn.

3. Det åbne land

Der er mange autocampister der ønsker ophold i den bornholmske natur, særligt ved kysten eller med havudsigt. Autocampisterne efterspørger både parkerings- og rastepladser forbeholdt autocampere samt arealer der tilbyder camping for autocampere i det åbne land.

Parkering/raste:

De omtalte regler for parkering/raste på parkeringspladser gælder også for parkeringspladser i det åbne land/landzone.

Særligt i sommerhusområderne på sydkysten er der flere veje, der ender ved kysten som kommunalt ejede parkeringspladser. Dette gælder fx for Baunevej, Gedebakkevej, Ædjavejen, Østre Sømarksvej, Sandvejen, Udegårdsvejen, Skrokkegårdsvejen og Tangvej. Disse pladser er grusbelagte, de er ikke indrettede med båse og der er ingen tidsbegrænsning. Der er blot et enkelt "P"-skilt.

Administrationen har ikke indblik i omfanget af autocampister der benytter disse parkeringspladser. Administrationen har dog modtaget henvendelser fra borgere der har sommerhus op til p-pladsen ved Tangvej i Snogebæk. Ifølge borgerne

opholder mange autocampister sig her over flere dage (dag og nat) og da der ikke er et toilet på pladsen, benytter autocampisterne naturen til at besøge i samt til at tømme deres tank i.

Ligesom ved p-pladser i byzone er det også her muligt at indrette p-pladserne med båse både forbeholdt autocampere og øvrige biler samt tidsbegrænse parkeringsintervallet.

Administrationen vurderer at det ikke vil være hensigtsmæssigt at indrette båse og lave tidsbegrænsning på disse p-pladser i det åbne land. Det kræver mange ressourcer at asfaltere og herefter optegne båse og/eller indrette båse i grusbelægningen. Det vil også ændre pladsernes karakter. I dag falder parkeringsarealerne naturligt ind i omgivelserne men tjener stadig formålet at være parkeringsareal for gæster til standen/skoven. Indrettes pladserne ændrer det pladsernes karakter (særligt hvis de asfalteres), der vil være mere skiltning og de vil fremstå som tydelige parkeringspladser. Indretning af p-pladserne må desuden ikke stride imod områdernes lokalplaner.

At tidsbegrænse med det formål at autocampister ikke opholder sig på p-pladsen over længere tid/overnatter på parkeringsarealet er ikke en holdbar metode. Tidsbegrænsning på fx fire timer vil også have konsekvenser for de øvrige gæster der ønsker at tilbringe en dag ved stranden eller en længere gåtur i området. Tidsbegrænsning vil begrænse vores gæsters brug af naturen. Tidsbegrænsning vil også betyde at kommunens p-vagter skal bruge ressourcer på at føre kontrol ved disse pladser.

Campering:

Campering med autocamper i det åbne land kan enten ske på eksisterende campingpladser, ved bondegårdscamping eller på såkaldte stellpladser.

Autocampergæster har typisk interesse i en plads, hvor der tilbydes faciliteter til tømning af spildevand, påfyldning af drikkevand, strømladning af autocamperen og hvor de i fred og ro kan campere og hvile sig.

Campingpladser: Autocampere kan benytte eksisterende campingpladser der har enheder til rådighed.

Bondegårdscamping: Ved bondegårdscamping udlejes et mindre areal i tilknytning (max 20 m) til en beboelsesbygning på en landbrugsejendom. Der kan opstilles max 3 campingenheder. Denne type udlejningsvirksomhed er undtaget campingreglementet og kan derved foregå uden tilladelse fra kommunen. Det kræver heller ikke nogen landzone- eller udlejningstilladelse. Udlejningen må ske max 6 uger/året. Det kræver at ejendommen har landbrugspligt (over 2 ha) og derved har status som erhvervsjendom.

Hvis en erhvervsjendom, der benytter sig af bondegårdscamping, ønsker muligheden for flere enheder og/eller udleje i mere end 6 uger/året, skal ejendommen søge kommunen om tilladelse til at etablere en stellplads.

Administrationen har ikke indblik i omfanget af ejendomme der stiller sig til rådighed som bondegårdscamping på Bornholm.

Stellpladser:

En stellplads, også kaldet autocamperplads, er en mindre campingplads (typisk 5-50 enheder) forbeholdt autocampere. Pladsen kan med sin indretning minde om en parkeringsplads men den administreres som en campingplads efter Planloven og Campingreglementets undtagelsesbestemmelse § 2, stk. 2, nr. 3. Derfor kræver en stellplads en udlejningstilladelse iht. Campingreglementet og evt. også planlægningsiltag iht. Planloven.

Etablering af stellplads i det åbne land:

Nye campingpladser/stellpladser kan etableres ved at en eksisterende campingplads omlægges eller at der planlægges for et nærmere bestemt område. Ifølge planlovens §13, stk. 2 vil større anlægsarbejder kræve udarbejdelse af en lokalplan, såfremt anlægget medfører en væsentlig ændring af det bestående miljø. Hvorvidt en stellplads (autocamperplads på mellem 5 og 50 enheder) medfører en væsentlig ændring af det bestående miljø, er en konkret og individuel vurdering i den enkelte sag. Udover ny lokalplan vil den nye stellplads også kræve udarbejdelse af kommuneplantillæg. I den nuværende kommuneplan er der ikke reserveret konkrete arealer til nye campingpladser og det vurderes, såfremt et behov skulle opstå, at en ny campingplads kan placeres på Sydbornholm. Der er ikke taget stilling til lokalisering af eventuelle stellpladser.

Foruden udarbejdelse af lokalplan og kommuneplantillæg, kræver stellpladser i det åbne land også en landzonetilladelse efter Planlovens §35, da der vil ske en ændret anvendelse af det pågældende areal ved etablering af pladsen.

Landzonereglernes formål og deres betydning for opfattelsen af Bornholm:

Et af Planlovens landzonereglers hovedformål er at friholde det åbne land for uplanlagt spredt bebyggelse, og værne om de landskabelige værdier. Det er netop disse værdier der er med til at gøre Bornholm til et turistmål for mange mennesker, der gerne vil opleve "Østersøens perle". Øen rummer et meget varieret landskab, og blandingen af skove, sprækkedale, landbrug- og kystlandskaber er med til at give øen sin identitet. De større sammenhængende arealer har en uvurderlig værdi både for lokalbefolkningen og for de turister der kommer hertil for at opleve dem.

Landzonereglerne er med til at sikre, at øen ikke overrendes af tiltag der søger at udnytte øen og dens landskabelige værdier til monetær vinding. Reglerne er med til at forene de samfundsmæssige interesser i arealanvendelsen og medvirker til at værne om landets natur og miljø samtidigt med at de skaber gode rammer for vækst og udvikling.

Potentielle placeringer til stellpladser i det åbne land:

For at kunne etablere en stellplads i det åbne land vil der skulle findes en placering i tilknytning til en eksisterende bebyggelse hvor autocamperne vil kunne skjules, så de ikke vil fremstå som dominerende elementer i landskabet. Det kunne fx være et areal hvor terrænelementer eller bevoksninger på ejendommen skærmer for udsynet til autocamperne. Det vil skulle godtgøres at placeringen af autocamperne vil have så lidt påvirkning af landskabet, naturen og miljøet at de kan placeres her uden at have en væsentlig påvirkning. Da der ikke findes to arealer der er ens, vil denne vurdering være konkret og individuel i alle tilfælde hvor der indgives en ansøgning.

Undtagelsesbestemmelsen i Campingreglementet §2, stk. 2, nr. 3 må kun finde anvendelse forudsat at der ikke sker en spredning af små campingpladser i det åbne land og at etableringen af stellpladser ikke forværrer de landskabelige hensyn. Derudover vil der skulle findes en placering der ikke er beliggende inden for arealer der i kommuneplanen er udlagt som "Særligt værdifulde landskaber" eller "Større sammenhængende landskaber" (se kort i bilag). Dette begrænser i stor grad omfanget af potentielt egnede placeringer til stellpladser der ligger kystnært. Det forventes samtidig at en dispensation til en stellplads indenfor strandbeskyttelseslinjen er udelukket og at det heller ikke er muligt at opnå tilladelse indenfor kystnærhedszonen (3 km fra kysten).

Mange arealer i det åbne land, som kunne være interessante for autocampere at indrette som stellpladser, er ejet af Naturstyrelsen. Naturstyrelsen Bornholm har givet udtryk for at de ikke er interesseret i stellpladser på deres eksisterende parkeringspladser. De ønsker at bevare dem som parkeringspladser. De fleste af Naturstyrelsens arealer ligger indenfor kommuneplanens udlagte områder "særlig værdifulde landskaber" og "større sammenhængende landskaber" og vil derfor heller ikke umiddelbart kunne opnå en tilladelse som stellplads efter Planlovens-, Campingreglementets- og landzonereglernes bestemmelser.

En stellplads kan være beliggende både i sommerhusområde samt i land- og byzone.

Sandsynligheden for at opnå tilladelse til en stellplads i det åbne land er mindre end i bebyggede områder. Det kan i stedet være muligt at etablere stellpladser ved fx lystbådehavne hvor eksisterende faciliteter kan anvendes eller i områder der i kommuneplanen er udlagt til rekreative områder.

Hvis der ønskes at der planlægges for muligheden for stellpladser skal der forventes en sagsbehandlingstid på minimum et år.

Kommunikation

Destination Bornholm og repræsentationen fra campinghvervet har udtrykt et ønske om at kommunen medvirker til en fælles kommunikationsindsats omkring autocampere på Bornholm. Informationsmaterialet skal fremgå på Destination Bornholms og kommunens hjemmeside. Destination Bornholm vil undersøge muligheden for, at informationsmaterialet også kan fremgå på Bornholmslinjens hjemmeside.

Informationsmaterialet skal orientere om gældende forhold for autocampere på Bornholm og henvise til muligheder for parkering og camping for autocampere samt opfordre til, at autocampere tager hensyn til lokalbefolkningen og øvrige turister. Samtidig skal materialet oplyse om muligheden for bondegårdscamping.

Økonomiske konsekvenser

Ingen.

Bilag

Referater møder med autocamper-arbejdsgruppen

Evaluering af forsøgsordning for autocampere på de kommunale havne

Hammerhavn - skitse og overslag over indretning af parkeringsareal

Kommuneplan 2020 landskaber

Punkt 5: Beslutning om ny licens- og betalingsparkeringsordning på Bornholm

22/29910

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget indstiller

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

Kommunalbestyrelsen besluttede i forbindelse med vedtagelsen af budgettet for 2023 og frem, at man vil indføre en parkeringsordning i fem af øens større byer, ordningen skal tilsammen indbringe en indtægt til kommunen og sikre en bedre trafikregulering. Beslutningen fra budgettet har følgende ordlyd (Citat):

”Der indføres parkeringsordning (Rønne, Nexø, Gudhjem, Svaneke, Allinge) og lægges en nettoindtægt ind på 4,0 mio. kr. i 2023 og 6,0 mio. fra og med 2024.

Administrationen skal udarbejde scenarier, der opfylder nettoindtægten. Der ønskes en model, der er økonomisk overkommelig for bornholmere og dyrere for gæster.

Modellen skal være let at administrere, frivillig og både løse trafikregulering i trængte boligområder og bringe det ønskede provenu.”

Administrationen har udarbejdet to forslag til implementering af ordningen. Begge forslag omhandler dels indførelse af betalingsparkeringsordning og dels indførelse af licensordninger.

Ved betalingsparkering forstås afgrænsede områder inden for hvilket, der betales for parkering, inden for et givent tidsinterval.

Ved parkering med licensordninger forstås større zoner, hvor der ved parkering på offentlige arealer fordres en gyldig licens.

Administrationen anbefaler scenarie A – beskrevet under sagsfremstillingen.

Indstilling

Direktøren indstiller at

- a) Der indføres betalingsparkering på angivne centrale parkeringspladser i Rønne, Nexø, Gudhjem, Svaneke og Allinge samt en licensordning i samme byer i henhold til administrationens scenarie A.
- b) Betalingsparkering og licensordningen implementeres tidligst fra 1. juli 2023.

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 01-03-2023

- a) Anbefales ikke, idet udvalget anbefaler scenarie B. René Danielsson kan ikke medvirke. Karen Lynn Jacobsen afventer sin stillingtagen.
- b) Anbefales ikke, idet udvalget ønsker en økonomiberegning på implementering pr. 1. juni 2023 og at der ikke er en overgangsperiode.

Sagsfremstilling

Kommunalbestyrelsen besluttede i forbindelse med vedtagelsen af budgettet for 2023 og frem at der skal indføres en licens- og betalingsparkeringsordning for byerne Rønne, Nexø, Gudhjem, Svaneke, Allinge. I den forbindelse blev der budgetteret med nettoindtægter på 4,0 mio. kr. i 2023 og 6,0 mio. fra og med 2024.

Det blev samtidig besluttet, at (Citat):

Administrationen skal udarbejde scenarier, der opfylder nettoindtægten. Der ønskes en model, der er økonomisk overkommelig for bornholmere og dyrere for gæster.

Modellen skal være let at administrere, frivillig og både løse trafikregulering i trængte boligområder og bringe det ønskede provenu.”

Scenarier

Administrationen har udarbejdet 2 forslag til implementering af ordningen, scenarie A og scenarie B. Det er alene områdernes udstrækning i forhold til betalingsparkeringszoner der adskiller de 2 scenarier. De skitserede licenszoner er ens i begge forslag.

Administrationen anbefaler følgende ordning (Ens for scenarie A og scenarie B):

- Der indføres betalingsparkeringszoner på angivne centrale kommunale parkeringspladser i Rønne, Nexø, Gudhjem, Svaneke og Allinge (Se bilag).
- Betaling for parkering sker via en webbaseret løsning som tilknyttes det system administrationen i dag anvender.
- Betalingsparkeringszoner er gældende i perioden 1. maj til 31. oktober hvert år på nær 2023, hvor ordningen først implementeres senere på året.
- Taksten for parkering er 25 kr. pr. time i tidsrummet fra kl. 8 til kl. 18 alle ugens dage.
- Alle kan parkere gratis de første 15 minutter af en parkering.
- Der indføres en licensordning gældende for de centrale dele af Rønne, Nexø, Gudhjem, Svaneke og Allinge (Se bilag).
- Alle med folkeregisteradresse på Bornholm kan erhverve sig en parkeringslicens der giver rettighed til at parkere frit i de områder der er omfattet af licensordningen, inkl. områder med betalingsparkeringszoner. Tidsbegrænsninger skal stadig respekteres.
- Der skal betales et årligt gebyr på 400 kr. pr. køretøj for husstandens første køretøj og 600 kr. pr. køretøj for husstandens resterende køretøjer.
- Den nuværende mulighed for udstedelse af dispensation til parkering af erhvervsregistrerede køretøjer ændres ikke. Dog skal der til erhvervsregistrerede køretøjer betales for licenser som for øvrige køretøjer.
- Dags- og ugelicenser. Det skal være muligt for turister og andre, at erhverve sig dags- eller ugelicenser til hhv. 50 kr./dag eller 200 kr./uge til parkering i licenszonerne.
- Dags- og ugelicenser fritager ikke for betaling på betalingsparkeringspladser.
- Blød opstart. Såvel implementering af betalingsparkeringszoner samt licensordning opstartes med en overgangsordning der varer otte uger. I overgangsordningen bliver bilisterne gjort opmærksomme på at de nye tiltag er trådt i kraft, men der pålægges ingen afgift, selvom der ikke er gennemført betaling.

Desuden gælder det, at:

- Den nuværende licensordning i Gudhjem erstattes af den nye ordning fra 1. januar 2024.
- Licensordningen ved Campus-området i Rønne berøres ikke af den nye ordning.
- Der skal ikke betales for parkering på handicapparkeringspladser for køretøjer udstyret med et gyldigt handicapparkeringskort.
- Der skal ikke betales for parkering af el- og hybridbiler, så længe disse er under opladning.
- Nuværende ordning med udstedelse af et antal parkeringslicenser til beboerne på Christians Ø fortsætter, således at disse licenser kan erhverves til samme pris som for fastboende på Bornholm.
- Ordningen omfatter alene de kommunale parkeringspladser og ikke privatejede parkeringspladser ved f.eks. butikker, centre m.v.
- Ordningen kræver samtykke fra politiet før den kan træde i kraft.
- Ordningen skal sendes i høring i Handicap- og Ældrerådene.
- Ordningen sendes til udtalelse hos Destination Bornholm.

Scenarie A

Overordnet set indføres ved dette scenarie betalingsparkering for parkering på udvalgte offentligt ejede parkeringspladser i de fem byer. Hertil indføres en licensordning gældende for parkering i de centrale dele af de respektive byer.

Følgende parkeringspladser foreslås omfattet af betalingsparkering (Kan ses på kort bilag):

Rønne:

Store Torv, Lille Torv, P.A. Holms Plads, Kollagårinøj, Thora Sodes Plads, Laksetorvet, Borgergade, Tinghuspladsen

Nexø:

Toldbodgade og Havnegade

Svaneke:

Svaneke Torv, Bykilden, Brænderigængen, Havnen, Havnebryggen, Gruset, Ved Stranden

Gudhjem:

Ejnar Mikkelsens Vej (Hvor der i dag er indført betalingsparkering)

Allinge:

Kirkepladsen, Kæmpestranden, Sverigesvej

Licensordningen er gældende for de centrale dele af Rønne, Nexø, Gudhjem, Svaneke og Allinge (Se bilag).

Scenarie B

Overordnet set indføres ved dette scenarie betalingsparkering for parkering i de centrale dele af de 5 byer, dette gælder såvel offentligt ejede parkeringspladser samt kantstensparkering (Se bilag).

Der indføres en licensordningen gældende for de centrale dele af Rønne, Nexø, Gudhjem, Svaneke og Allinge (Se bilag).

Grundlag for sagsfremstilling

Betalingsparkering

Der findes i dag kun ét kommunalt drevet betalingsparkeringsområde på Bornholm. Området er beliggende på Ejnar Mikkelsens vej i Gudhjem. Her betales der for parkering i perioden fra 15. maj til udgangen af uge 42. Det koster 25 kr. pr. time i tidsrummet fra kl. 10 til kl. 16 alle ugens dage. Nuværende ordning styres ved at der købes billetter med kreditkort eller mobile pay i en af de to opstillede automater i området. Billetten skal placeres i forruden til kontrol fra parkeringsvagterne. I 2021 er der solgt ca. 17.000 billetter og i 2022 er der solgt ca. 24.000 billetter. Varighed af parkeringerne varierer en del.

Erfaringerne herfra betyder, at administrationen ikke anbefaler, at der opstilles betalingsautomater, da udgiften til anlæg og drift er kostbar. Anskaffelsen udgør et beløb på kr. 80.000 – kr. 100.000 pr. automat. Hertil skal der påregnes en årlig driftsudgift anslået til kr. 20.000 pr. automat. Derfor anbefales det samtidig, at automaterne i Gudhjem ikke længere skal anvendes.

Administrationens eksisterende udstyr til parkeringskontrol er forberedt til at kunne administrere betalingsparkering. Systemet vil i givet fald være webbaseret og vil kræve at bilisterne installerer en app på deres mobiltelefon for betaling af parkering. Der er ikke beskrevet alternative løsninger til dette system da det uden sammenligning vil være det mindst komplicerede at implementere. Betalingssystemet er kendt i store dele af Europa og er særdeles udbredt i eksempelvis Tyskland.

Det foreslås, at der indføres betalingsparkering på udvalgte parkeringspladser jf. scenarie A + bilag med en betaling på 25 kr. timen i tidsrummet kl. 8 – kl. 18 alle ugens dage i perioden 1. maj – 31. oktober.

Personer med folkeregisteradresse på Bornholm og som har erhvervet sig en parkeringslicens (Se nedenfor) er fritaget for parkering på betalingsparkeringspladserne. Tidsbegrænsninger skal dog stadig respekteres.

I forbindelse med oprettelse af betalingsparkering i byerne skal det tages i betragtning, at der sandsynligvis vil blive et øget trafiktryk og øget parkering på omliggende veje. Dette imødegås i en vis udstrækning ved indførelsen af licenszonerne, men det skal tages i betragtning at parkeringsmønsteret sandsynligvis vil ændre sig.

Der kan ikke opkræves betaling for parkering på privatejede parkeringspladser ved butikker, centre og havne m.v. Eksempelvis ved Kvickly i Rønne og Nexø, ved en stor del af parkeringspladserne ved øens Netto butikker, ved Coops butikker og mange andre samt på arealer ejet af Rønne og Nexø havne.

Betalingsparkering i andre udvalgte kommuner

Slagelse:

Har et par områder hvor det koster at parkere - det ene sted pr. time 12,00 kr. eller man kan købe et abonnement for et kvartal á pris 2568,00 kr. (Tidsrum fra 00-24).

Det andet sted koster det pr. time 18,00 kr. eller man kan købe 10 timer for 90,00 kr. Abonnement for kvartal koster 2550,00 kr.

Svendborg:

Har de tre zoner med betaling.

I bymidten koster det pr. time 20,00 kr. og på de omkringliggende to andre parkeringspladser koster det pr. time 12,00 kr. (Tidsrum 09:00-18:00).

Den sidste zone er de første to timer gratis at parkere i.

Licens til zonerne koster 810,00 kr. årligt.

Viborg:

Har gratis parkering i op til tre timer på deres parkeringspladser. Dog er der udvalgt områder/parkeringspladser, som kræver køb af licens for at måtte parkere der i ubegrænset tid.

Årslicensen (samme pris for beboere og erhvervsdrivende) koster 1250,00 kr.

Endags licens koster 50,00 kr.

Midlertidig licens KUN til erhvervsdrivende koster 350,00 gyldig 1 mdr.

Frederikshavn:

Har to betalingsparkeringspladser og ingen licenszoner.

Det koster 8,00 kr. pr. time eller 80,00 kr. pr. døgn eller 450,00 kr. pr. uge.

Licensordning

Alle med folkeregisteradresse på Bornholm skal kunne erhverve sig en parkeringslicens der giver rettighed til at parkere frit i de områder de er omfattet af licensordningen. Tidsbegrænsninger skal stadig respekteres.

Der skal betales et årligt gebyr pr køretøj og det skal samtidig være muligt for turister og andre, at erhverve sig dags- eller ugelicenser. Den nuværende mulighed for udstedelse af dispensation til parkering af erhvervsregistrerede køretøjer i områder med tidsbegrænsning ændres ikke. Dog skal der fremadrettet betales samme årlige gebyr pr erhvervsregistreret køretøj, som for øvrige køretøjer.

Det foreslås, at der indføres zoner med påkrævet parkeringslicens. Licensen koster et årligt gebyr på 400 kr. for husstandens første køretøj og 600 kr. for husstandens resterende køretøjer. Hertil kan købes dags- eller ugelicenser for 50 kr. pr. dag eller 200 kr. pr. uge. Licensen er gældende til de nævnte zoner i de beskrevne scenarier jf. bilag.

Administrationens eksisterende udstyr til parkeringskontrol er forberedt til at kunne administrere kontrol af licenser.

Der må forventes en øget ”søgetrafik” i områderne umiddelbart udenfor licenszonerne i forbindelse med lokalisering af ledige parkeringspladser. Dette kan bevirke, at beboere i disse områder får udfordringer med at finde ledige parkeringspladser nær egen bolig.

Beboere og erhvervsdrivende med adresse i Gudhjem kan i dag erhverve sig en parkeringslicens, som giver ret til at parkere uden tidsbegrænsning på offentlige p-pladser indenfor parkeringszonen. Denne ordning udfases med udgangen af 2023. Prisen for en beboerlicens er 500 kr. for et år. Hertil er det politisk vedtaget, at administrationen på Christians Ø kan erhverve fem 5 licenser årligt på samme vilkår til brug for beboerne på øen.

I Campusområdet i Rønne er der i forbindelse med udvidelsen af Campus Bornholm indført et licensområde, der begrænser parkeringen i dagtimerne for andre end beboerne. Denne ordning er vederlagsfri for beboerne. Ordningen berøres ikke af den nye licensordning på Bornholm.

Overgangsperiode og kommunikation

Processen for indførelsen af den nye ordning bør have en ”blød” opstart/overgang. Der skal være tid og mulighed for borgere til at erhverve sig en licens inden opstart af zonerne samt til at vænne sig til den nye ordning. I overgangsperioden kan parkeringsvagterne sætte flyers på bilerne i betalings- og licenszonerne. Her gøres der opmærksom på at bilisterne befinder sig i en betalings- eller licenszone frem for at udstede en parkeringsafgift. Det vil naturligvis betyde, at der ikke kan forventes indtægter fra parkering i overgangsperioden.

I forbindelse med indførelse af den nye ordning skal der udarbejdes en kommunikationsplan som sikrer en så smidig og gnidningsløs implementering som muligt.

Yderligere mulige tiltag

Det kan overvejes om det skal være muligt at købe licenser til et udvalgt postnummer til en reduceret pris. Dette er ikke medtaget.

Lovgivning m.v.

I Færdselslovens § 92 står blandt andet følgende:

§ 92. Vejmyndigheden for en offentlig vej kan med samtykke fra politiet træffe færdselsmæssige bestemmelser, som indvirker på vejens udnyttelse eller indretning.

Der kan bl.a. træffes bestemmelse om parkering og standsning,

I Afmærkningsbekendtgørelsen er angivet hvorledes der skal skiltes og afmærkes i forbindelse med indførelsen af betalings- og licenszoner. Der skal udarbejdes en skilte- og afmærkningsplan som hvortil politiet skal give samtykke. Planen skal udarbejdes af et konsulentfirma med solidt kendskab til området.

Økonomiske konsekvenser

I forbindelse med indførelse af betalingsparkering og parkeringszoner med påkrævet licens vil der dels være en række opstartsudgifter dels løbende driftsudgifter. De skønnede udgifter og indtægter fremgår nedenfor.

Etableringsudgifter:

Udgift	Beløb 2023
Skiltning og afmærkning af pladser og zoner	
- Udarbejdelse af skilte og afmærkningsplan	80.000 kr.
- Indkøb og opsætning af skilte og afmærkning	1.000.000 kr.
Information og kommunikation ved opstart	75.000 kr.
Parkeringskontrol;	
- opgradering med supplerende software	
- Indkøb af ekstra terminaler og øvrigt udstyr	80.000 kr.
I alt	1.235.000 kr.

Driftsudgifter

Udgift	Beløb 2023	Beløb årligt
Skiltning og afmærkning af pladser og zoner		
- Vedligeholdelse af skilte og afmærkning	-	50.000 kr.
Information og kommunikation	Se ovenfor	20.000 kr.
Administration af licenser, henvendelser mv.	300.000 kr.	460.000 kr.
Parkeringskontrol;		
- Personaleudgifter, 2 p-vagter	600.000 kr.	1.200.000 kr.

-	Køretøj, leasing mv.	20.000 kr.	50.000 kr.
-	Licenser og løbende opdatering/udskiftning	Se ovenfor	20.000 kr.
I alt		920.000 kr.	1.800.000 kr.

Indtægter

Indtægt	Beløb 2023	Beløb årligt
Licenser v. 11.000 stk. årligt af 400 kr. og 3.000 licenser af 600 kr. (Fra 2024 og frem).	850.000 kr.	6.200.000 kr.
Dags- og ugelicenser af 80 og 200 kr..	50.000 kr.	800.000 kr.
Betalingsparkerings*	200.000 kr.	1.100.000 kr.
I alt	1.100.000 kr.	8.100.000 kr.

* Ved scenarie A. I 2023 kun i to måneder.

	2023	Årligt
Nettoindtægt	-1.055.000 kr.	6.300.000 kr.

Det skønnes at nettoprovenuet kan opnås på sigt, men ikke vil blive nået i 2023, hvor der vil mangle godt 5 mio. kr.

Bilag

Kort Scenarie A

Kort Scenarie B

Punkt 6: Proces for trailcenter ved Rytterknægten

21/18322

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget indstiller

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen Beslutter

Resumé

Bornholms Regionskommune ønsker i samarbejde med Naturstyrelsen at etablere et trailcenter ved Rytterknægten. Trailcenteret består af ca. 150 m² bebygget areal, hvoraf ca. 100 m² er overdækket. Administrationen har tidligere vurderet, at etableringen af trailcenteret forudsatte vedtagelsen af et plangrundlag i form af et kommuneplantillæg og en lokalplan.

Økonomi- og Klimaudvalget besluttede i juni 2022 at indkalde ideer og forslag forud for politisk stillingtagen til igangsætning af planlægningen for et trailcenter ved Rytterknægten.

På baggrund af en granskning af tidligere klagenævnsafgørelser er administrationen imidlertid blevet opmærksom på, at trailcenteret vil kunne muliggøres med en landzonetilladelse. Det er dermed ikke nødvendigt at gennemføre en kommune- og lokalplanproces.

Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at der ikke skal igangsættes planlægning, da trailcenteret vil kunne muliggøres med en landzonetilladelse.

Indstilling

Direktøren indstiller, at

- kommuneplantillæg og lokalplan for trailcenter ved Rytterknægten undlades, da en landzonetilladelse vil være tilstrækkelig.

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 01-03-2023

Anbefales.

Sagsfremstilling

Danmarks Idræts Forbund og Lokale og Anlægsfonden afsatte i 2017 midler til ”Projekt Trailcenter”, som skulle imødekomme det stigende behov for faciliteter i naturen. Her blev Bornholm udvalgt til at deltage som ét af fem eksempel-projekter.

Bornholms Regionskommune og Naturstyrelsen ønsker i fællesskab at opføre et trailcenter ved Rytterknægten. Trailcenteret skal understøtte det aktive udeliv på Bornholm og fungere som en støttende facilitet på Højlyngsstien og et mødested for besøgende i Bornholms Grønne Bølge. Trailcenteret er åbent for alle og kan anvendes af både organiserede idrætsforeninger og alle andre, som er på tur eller motionerer i naturen.

Administrationen har tidligere vurderet, at det var en forudsætning for at realisere ønsket om et trailcenter ved Rytterknægten, at der udarbejdes et plangrundlag i form af et kommuneplantillæg og en lokalplan for området.

Økonomi- og Klimaudvalget besluttede i juni 2022 at indkalde ideer og forslag fra offentligheden forud for politisk stillingtagen til igangsætning af planlægningen. På baggrund af den politiske beslutning blev der indkaldt ideer og forslag fra offentligheden i perioden fra den 12. december 2022 til den 1. januar 2023.

Indkomne ideer og forslag

Bornholms Regionskommune har modtaget et enkelt svar på indkaldelsen af ideer og forslag.

Det indkomne svar er et ønske om, at betegnelsen "trailcenter" genovervejes, da det kan associeres med mountainbikesporene i området og derfor kan have en ekskluderende effekt på de øvrige brugergrupper. Det foreslås, at bygningen kan navngives Knaitijn.

Administrationen har ikke fundet anledning til at ændre betegnelsen "trailcenter", da betegnelsen udelukkende omhandler bygningens funktion som samlingspunkt/center for områdets mange stier, spor og ruter. Der vil blive taget stilling til bygningens navn i forbindelse med projektets realisering.

Det indkomne svar fremgår i sin fulde længde af dagsordenspunktets bilag 2.

Projektbeskrivelse

Trailcenteret placeres i tilknytning til de eksisterende faciliteter ved Rytterknægten i udkanten af det skovbeplantede areal sydøst for Kongemindet. Med denne placering kan trailcenteret fungere som et samlingssted for de mange outdooraktiviteter i området, herunder mountainbikeanlægget og de mange cykel- og vandrerruter, samtidig med at dets brugere kan benytte de eksisterende parkerings- og toiletfaciliteter.

Trailcenteret er udformet under hensyntagen til den eksisterende skovbeplantning. Bygningen er formet rundt om skovebeplantningen, så flest mulige træer bevares. Bygningens dæk udføres på pæle, så skovbunden forstyrres mindst muligt. Bygningen strækker sig ud mellem skovens træer og leder sine brugere videre ud i naturen. Trailcenteret består af ca. 150 m² bebygget areal, som udgøres af dæk, ramper, trapper og træbelagt sti. Ud af det samlede bebyggede areal vil ca. 100 m² være overdækket, og heraf vil ca. 19 m² være lukkede rum. Trailcenteret er udformet med ensidig taghældning og vil have en bygningshøjde på ca. 4 meter målt fra overkant af dæk til overkant af tag.

Visualisering af trailcenteret.

Landzonetilladelse eller lokalplan

Administrationen vurderer, at trailcenteret ikke vil medføre væsentlige ændringer i det bestående miljø, hvorved der vil kunne meddeles landzonetilladelse, da projektet ikke er lokalplanpligtigt. Dette skyldes

- bebyggelsens relativt begrænsede omfang,
- bebyggelsens placering i tilknytning til den eksisterende bebyggelse,
- områdets allerede intensive rekreative anvendelse, som ikke forventes væsentligt forøget,
- at der har været borgerinddragelse i forbindelse med udviklingen af projektet, hvorved der ikke er et væsentligt behov for yderligere borgerinddragelse i forbindelse med en planproces, og
- at Miljøstyrelsen har meddelt dispensation fra skovloven til det pågældende projekt.

Kommunalbestyrelsen har dog en ret til at igangsætte udarbejdelsen af planlægning for projektet, selvom byggeriet ikke er lokalplanpligtigt. Lokalplanretten anvendes oftest i situationer, hvor kommunalbestyrelsen ønsker at sætte sit præg på private byggeprojekter.

Økonomiske konsekvenser

-

Bilag

Debatoplæg

Indkomne ideer og forslag

Punkt 7: Biodiversitetspuljen 2023

22/3291

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget beslutter

Resumé

Udvalget orienteres om indsatser fra biodiversitetspuljen i 2022 og skal beslutte hvorledes puljen skal disponeres i 2023.

I 2022 er der foretaget oprensning af 25 vandhuller, åbninger af 2 rørlagte vandløb og hegning af 2 naturarealer.

For disponering af puljen (654.000 kr.) 2023 indstilles følgende fordeling:

Beløb i hele kroner	Budget i kr.
Oprensning og etablering af vandhuller	200.000
Genopretning af vandløb, enge og særlige naturområder	200.000
Omlægning af drift på kommunens grønne arealer i byerne til mere vild natur	100.000
Pulje til ansøgninger fra foreninger ol.	100.000
Administration af puljen	54.000
I alt	654.000

Indstilling

Direktøren indstiller

- a) Sagen til orientering.
- b) Disponering af puljen i 2022 godkendes.

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 01-03-2023

Godkendt. René Danielsson benytter sig af standsningsretten og løfter sagen til Kommunalbestyrelsens beslutning.

Sagsfremstilling

Orientering vedr. biodiversitetspuljen 2022

Kommunalbestyrelsen afsatte i budgettet for 2018 og fremadrettet 600.000 kr. årligt til fremme af biodiversiteten på Bornholm. Dette gjorde sig også gældende for budgettet 2022, som lå på 610.000 kr. grundet prisfremskrivningen. Derudover blev der overført 136.000 kr. fra budgettet 2021 til 2022. Puljens samlede budget for 2022 var derfor på 746.000 kr.

Der blev i alt udvalgt 42 projekter, fordelt på 29 oprensninger af vandhuller, 8 etablering af vandhuller, 2 åbninger af rørlagte vandløb og 2 hegninger af naturarealer. På de hegnede arealer står ejerne selv for afgræsning.

Ikke alle udvalgte projekter nåede at blive udført i 2022. Dette drejer sig om etablering af 8 vandhuller og 4 oprensninger af damme. Disse projekter forventes gennemført for puljens midler i 2023. Derudover er det ene hegningsprojekt, samt det ene vandløbsprojekt en igangværende proces.

Natur og Miljø har endnu ikke modtaget de sidste regninger for det udførte arbejde i 2022, men det forventes, at alle midlerne i puljen 2022 er brugt.

Biodiversitetspuljen 2023

Budgettet for puljen 2023 er på 654.000 kr. grundet prisfremskrivningen.

Foruden de overførte projekter fra 2022, er der på nuværende tidspunkt modtaget 34 ansøgninger, omhandlende 22 oprensninger af damme og vandhuller, 10 etableringer af nye damme, 3 opsætning af hegn og 1 beplantning af læhegn. Der blev i 2021 udvalgt 3 vandløbsprojekter, men grundet sagsbehandlingstid kan projekterne ikke udføres samme år de er udvalgt. Projekterne bliver derfor behandlet i puljen 2023, hvor det forventes at myndighedsbehandlingen bliver færdiggjort så projekterne kan udføres.

Indkomne ansøgninger modtaget før den 1. april, vil kunne blive behandlet i puljen 2023, mens ansøgninger modtaget efter den 1. april, først vil blive behandlet i puljen 2024. Dette skyldes, at det er nødvendigt at afsætte den resterende del af året til at prioritere, sagsbehandle og udføre projekterne.

Prioritering af biodiversitetspuljen

For puljen 2023 anbefales det, at der forsat vil være fokus på etablering og oprensning af damme og vandhuller. Sidste år var der et øget fokus på projekter som åbning af rørlagte vandløb, genetablering af enge, samt rydning og hegning af græsningsløkker. Det anbefales der forsat er fokus på disse typer projekter, da arter tilknyttet disse naturtyper er særligt truede. Derudover er der et ønske om skabe bedre forhold for naturen i byerne, og det anbefales derfor at afsætte midler til omlægning af drift på kommunens arealer i byerne.

Den foreslåede disponering i 2023 ser derfor således ud:

Beløb i hele kroner	Budget i kr.
Opsrensning og etablering af vandhuller	200.000
Genopretning af vandløb, enge og særlige naturområder	200.000
Omlægning af drift på kommunens grønne arealer i byerne til mere vild natur	100.000
Pulje til ansøgninger fra foreninger ol.	100.000
Administration af puljen	54.000
I alt	654.000

Det anbefales, at udvælgelsen af projekter på baggrund af de indkomne ansøgninger sker administrativt, og at Natur-, Miljø- og Planudvalget orienteres om status til udvalgets møde i juni 2023. Ansøgninger om økonomisk støtte til andre typer af projekter, fx fra foreninger, på mere end 15.000 kr. forelægges Natur-, Miljø- og Planudvalget til politisk behandling.

Økonomiske konsekvenser

Ingen økonomiske konsekvenser. Indsatserne prioriteres inden for den disponible ramme.

Punkt 8: Igangsætning af planstrategi 2023

21/19375

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget indstiller

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

Kommunalbestyrelsen skal vedtage og offentliggøre en planstrategi inden for de to første år af den kommunale valgperiode. Kommunalbestyrelsen skal derfor beslutte igangsætning af planstrategi 2023, vælge temaet for planstrategien og orienteres om den overordnede proces for planstrategiens udarbejdelse. Administrationen foreslår, at planstrategien tager afsæt i Energiø Bornholm og indfrielsen af de potentialer, energiøen kan have for det bornholmske samfund.

Indstilling

Direktøren indstiller, at

- udarbejdelsen af planstrategi 2023 inklusiv regional udviklingsstrategi igangsættes og ”Energiø Bornholm skal være til mest mulig gavn for Bornholm og grundlag for et bæredygtigt samfund” godkendes som tema for planstrategien.

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 01-03-2023

Anbefales. Ud over Energiø Bornholm som tema, skal planstrategien også adressere følgende temaer: behovet for at revidere kommuneplanen i forhold til boligudvikling ud over den, der knytter sig til energiø, drikkevandsbeskyttelsesindsats, forvaltning af vand i det åbne land, i vores byer og langs kyster (jf. klimatilpasningsplan), naturpolitik og den grønne bølge samt Nexø byudvikling.

Sagsfremstilling

Hvad er en planstrategi?

En planstrategi er Kommunalbestyrelsens strategi og forløberen for kommuneplanen, der er en fysisk plan for kommunens udvikling. Planstrategien fastlægger de overordnede mål og retningslinjer for denne udvikling.

I planstrategien fortæller Kommunalbestyrelsen borgerne, hvordan kommunen skal udvikle sig fysisk. Planstrategien er altså den strategiske ramme og et grundlag for, hvordan udviklingen skal ske på Bornholm i de kommende år.

Man kan også sige det på den måde, at formålet med planstrategien er at drøfte og beslutte, hvad de overordnede strategiske pejlemærker skal være i forhold til Bornholms fysiske udvikling og arealanvendelse.

Kommunalbestyrelsen skal vedtage og offentliggøre en strategi for kommuneplanlægningen (planstrategi) inden for de to første år af den kommunale valgperiode efter planloven^[1]. Det vil sige, at inden udgangen af 2023 skal kommunalbestyrelsen have vedtaget og offentliggjort en ny planstrategi. Planstrategien skal i høring i minimum 8 uger.

Planlovens krav til en planstrategi:

- Oplysninger om den planlægning, der er gennemført efter seneste revision af kommuneplanen.
- Kommunalbestyrelsens vurdering af og strategi for udvikling.
- En beslutning om, at kommuneplanen enten skal revideres i sin helhed, eller at der skal foretages en revision af kommuneplanens bestemmelser for særlige emner eller områder i kommunen.
- En beslutning om, hvilke dele af kommuneplanen der genvedtages for en ny 4 års periode.

I styrelsesvedtægten har kommunalbestyrelsen udpeget Økonomi- og Klimaudvalget som det udvalg, der skal forestå udarbejdelsen af en regional udviklingsstrategi. Administrationen foreslår, at planstrategien og den regionale udviklingsstrategi kobles, således at der arbejdes med eet dokument med en fælles titel.

Den regionale udviklingsstrategi og planstrategien kendetegnes ved at fastlægge visioner og de langsigtede mål for Bornholms udvikling.

Det bemærkes, at der ikke er krav om at ændre fundamentalt på kommuneplanen efter planstrategiens vedtagelse. En temarevision er tilstrækkeligt.

Energiø Bornholm skal være til mest mulig gavn for Bornholm og grundlag for et bæredygtigt samfund

Med Folketingets beslutning om Energiø Bornholm investerer staten forventeligt over 70 mia. kr. på og omkring Bornholm i løbet af de næste 10 år. Energiø Bornholm er derved den ubetinget største investering, der nogensinde er sket i nærområdet – og den har potentialet til at blive grundlaget for det bornholmske samfunds udvikling i mange årtier.

For at indfri det potentiale, energiøen kan have, skal Bornholm dog stå på tær og gøre en ekstra indsats for at gribe mulighederne. For Energiø Bornholm bliver en realitet. Det vil sige, at havmøllerne og højspændingsstationen er besluttet etableret af regeringen, så det kommer. Det er en mulighed at lade udviklingen ske af sig selv, men så risikerer Bornholm, at energiøen groft sagt alene består i udsigt til vindmøller og en stor højspændingsstation. Energiøen rummer dog potentialer til at blive meget mere end det for Bornholm, og den kan skabe grundlaget for koblingen af vækst og grøn omstilling til det bornholmske samfund.

Udviklingen omkring Energiøen sker ikke af sig selv, og det er derfor nødvendigt, at kommunalbestyrelsen sætter retningen på et højt ambitionsniveau, så potentialerne indfries.

Der er behov for en ekstra indsats – både politisk og administrativt.

Administrationen foreslår derfor at tage afsæt i Energiø Bornholm som tema for planstrategien.

Afsæt og spørgsmål

Med de initiativer, der allerede er igangsat (se punkt 4 fra Erhvervs-, Bolig- og Beskæftigelsesudvalgets møde d. 10. januar 2023), og de analyser, der er udarbejdet af Vækstteam Bornholm, og som Nationalt Center for Grøn Energi bygger på, er det naturligt, at planstrategien adresserer spørgsmål som fx, hvordan Bornholm bliver

- Østersøens centrum for havvind?
- Test-ø for grøn energi?
- Østersøens grønne transporthub?

Andre spørgsmål kunne være; hvordan både store og små virksomheder kan drage nytte af energiøen? Hvilken form for grøn omstilling kan energiøen skabe på Bornholm? hvilken sektorkobling skal der til? hvordan skaber man grundlaget for nye virksomheder og nye brancher? hvilken form for turisme kan man skabe? hvilke uddannelser skal der til? hvilke energiteknologier skal der udvikles? hvor kan der være nye erhvervsområder? hvordan skal vores velfærdsområder få gavn af Energiøen med mere?

Hovedspørgsmålet er: Hvad er vigtigt for Bornholm?

Bygge videre på visioner for Bornholm

Med en udvælgelse af Energiøen som tema fokuseres indsatserne i forlængelse af kommunalbestyrelsens vision fra 2018:

Hovedvisionen er 42.000 bornholmere i 2028, som skal nås gennem seks visionsspor:

1. Skabe 1.000 nye jobåbninger inden 2028
2. Udvikle, attraktive boliger og boligområder på tværs af Bornholm

3. Skabe trivsel og arbejdsglæde i ældrelivet
4. Bornholm bliver det attraktive tilvalg for tilflyttere, turister og virksomheder
5. Fremme chanceligheden for at børn og voksne på Bornholm bliver så ressourcestærke som muligt og
6. Bruge vores tilgængelige og lokale ressourcer bedst muligt.

Hovedvisionen og de seks visionsspor er fortsat aktuelle og et robust grundlag for den fremtidige fysiske planlægning, og energiøen har potentiale til at få indflydelse i alle visionssporene.

Energiøen har således potentialet til at bidrage med arbejdspladser (1), ligesom den øgede aktivitet vil skabe større efterspørgsel efter boliger (2), samt skabe grundlaget for etablering af flere virksomheder og potentielt nye brancher, samt en ny erhvervsturisme relateret til energiproduktionen og den grønne omstilling (4). Energiøen giver derudover i sagens natur et øget og ændret fokus på udnyttelsen af de lokale ressourcer i den grønne omstilling af samfundet (6).

Endelig kan den øgede aktivitet skabe det økonomiske grundlag for velfærden i fremtiden. De rapporter, COWI har udarbejdet forud for både den nuværende og den foregående kommunalbestyrelses drøftelser af visioner, viser, at der er behov for udvikling for at skabe indtægter nok til at kunne levere den nødvendige service. Energiøen kan derved indirekte være med til at realisere visionerne om et godt ældreliv (3) og chancelighed og ressourcestærke børn og voksne (5).

Administrationen foreslår derfor, at den kommende planstrategi bygger videre på disse visioner.

Andre relevante politikker og strategier inddrages ligeledes i arbejdet. Det er fx Energipolitikken og Klimahandleplanen (DK2020).

Proces

Planstrategien og den regionale udviklingsstrategi kan rumme en bred og langsigtet tilgang til kommunens udvikling. Den kan med fordel udarbejdes i samarbejde med mange parter. Både internt i den kommunale forvaltning og eksternt ved inddragelse af for eksempel borgere, organisationer og virksomheder.

Processen kan inddeles i fire faser. Udarbejdelse, forslag, høring og vedtagelse. De sidste tre faser er formelle faser, hvor indholdet langt hen ad vejen ligger fast. I udarbejdelsen er der stor frihed til at sammensætte processen, som skal gøre os alle på Bornholm klogere på, hvad der er vigtigst i arbejdet med Energiø Bornholm, ligesom processen skal være med til at sikre det politiske ejerskab til planstrategien.

Overordnet tidsplan

Foråret 2023 - Temamøde for kommunalbestyrelsen om status for arbejdet med Energiø Bornholm.

August 2023 – Dialog mellem kommunalbestyrelsen og lokale aktører og borgere.

September 2023 - Kommunalbestyrelsen præsenteres for resultatet af dialogen.

Oktober-december 2023 - Skriveproces

Februar 2024 - Forslag vedtages af Kommunalbestyrelsen

Marts–April 2024 - 8 ugers høring

Maj 2024 - Udarbejdelse af høringsnotat

September 2024 - Kommunalbestyrelsen godkender planstrategien

Ovenstående tidsplan lever ikke op til lovens bestemmelse om, at planstrategien skal være godkendt inden for den første halvdel af den kommunale valgperiode. Der er dog ingen risici forbundet med en forsinkelse.

Ressourcer og finansiering

Sættes arbejdet med udarbejdelsen af planstrategien i gang vil der indenfor eksisterende ressourcer i Plan blive prioriteret 50% af et årsværk til opgaven i 2023 og 1. kvartal af 2024. Derudover vil der blive behov for midler til afholdelse af ”temasaloner” i forbindelse med dialogen om planstrategien med borgere, erhverv, politikere og andre interessenter.

Derudover anbefales det, at der prioriteres midler til ekstern facilitering af dele af processen, hvis det besluttes at koble planstrategien og den regionale udviklingsstrategi sammen.

Afhængigt af hvilket ambitionsniveau kommunalbestyrelsen sætter i den færdige strategi, vil det tilsvarende kræve forskellige niveauer af administrative ressourcer at realisere planerne.

[\[1\]](#) Planlovens § 23 a

Økonomiske konsekvenser

-

Punkt 9: Anlægsbevillinger til områdefornyelse for 4-Kløver-Klyngen ”Vi mødes i det grønne”

23/2546

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget indstiller,

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller,

Kommunalbestyrelsen beslutter.

Resumé

Center for Regional Udvikling, It og Sekretariat søger om anlægsbevillinger til områdefornyelse i byerne Klemensker, Nyker, Aarsballe og Rø, der er gået sammen under fællesbetegnelsen 4-Kløver-Klyngen.

Der søges om en bevilling til udgifter til implementeringen af byfornyelsesprogrammet for områdefornyelse ”Vi mødes i det grønne”, samt om en anlægsbevilling til eksterne tilskud til projektet. Byfornyelsesprogrammet er lagt til godkendelse i et tidligere punkt på dagens møde.

Indstilling

Direktøren indstiller, at:

- a) der gives en anlægsbevilling til områdefornyelse ”Vi mødes i det grønne” på 8.851.250 kr. (udgift)
- b) der gives en anlægsbevilling på -7.051.250 kr. (indtægt) til refusion og tilskud vedrørende projektet.
- c) nettoudgiften på 1.800.000 kr. finansieres af det i budget 2023 afsatte rådighedsbeløb til formålet.
- d) rådighedsbeløbene i 2023, 2024 og 2025 bliver afsat som beskrevet under økonomiske konsekvenser.
- e) anlægsbevillingerne gives til Center for Regional udvikling, IT og Sekretariat under Natur-, Miljø- og Planudvalget.

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 01-03-2023

Anbefales.

Sagsfremstilling

Udover nærværende punkt fremlægges tillige på dette møde en sag om godkendelse af byfornyelsesprogram for områdefornyelse i byerne Klemensker, Nyker, Aarsballe og Rø under fællesbetegnelsen ”4-Kløver-Klyngen”, med indstilling om at igangsætte områdefornyelsesprojektet ”Vi mødes i det grønne”. En uddybning af indholdet i programmet kan ses af den parallelle sag.

Kommunalbestyrelsen besluttede i forbindelse med vedtagelsen af budget 2023 at afsætte 1,8 mio. kr. til 4-Kløver-Klyngens områdefornyelsesprojekt ”Vi mødes i det grønne”. De afsatte midler benyttes til at matche statens pulje til landsbyfornyelse der støtter med 60 pct., hvorved der opnås en samlet finansiering på 4,5 mio. kr.

Klyngen har fået tilsagn om tilskud fra private fonde på i alt netto 4,351 mio. kr. (Brutto inden fondsmoms 4,85 mio. kr.), der overdrages til Bornholms Regionskommune. Det samlede projekt udgør dermed 8,851 mio. kr.

Byerne i 4-Kløver-Klyngen (Klemensker, Nyker, Aarsballe og Rø) har i mange år været præget af et nedadgående indbyggertal, som har haft en række negative konsekvenser.

Klyngen byder dog på eksisterende udendørs mødesteder samt stiforbindelser med naturkvaliteter, som i høj grad har potentiale til at styrke klyngens liv og sammenhæng. Ved at styrke den fysiske sammenhæng mellem de fire klyngebyer

og skabe nye sociale mødesteder i naturen forventes, at byerne får en styrket karakter af destinationer frem for gennemkørselssteder.

Områdefornyelsesprojektet arbejder med to hovedelementer:

1. Ruten som sammenbindende element: Klyngens fire byer skal forbindes med eksisterende stiforløb således at beboerne trygt kan bevæge sig mellem byerne og ud i naturen. Ruten og mødesteder skal markeres igennem et vejvisersystem samt igennem information ved for eksempel skiltning på ruterne samt formidling om naturen og kulturlandskabet.
2. Mødesteder for alle: De nye mødesteder er placeret langs ruten, og er udvalgt med fokus på at fremhæve de særegne kvaliteter, højlandet har at byde på.
  - Bynære naturstøttesteder: Der skabes forbedrede rammer ved eksisterende udvalgte samlingssteder ved klyngebyerne. De valgte steder er Medborgerhus i Rø, Medborgerhus i Aarsballe og Morten Svendsen's Have i Nyker.
  - Samlingssteder i naturen: Ønsket er at placere de nye opholdsarealer spredt i strategiske steder langs ruten i nærhed af klyngebyerne. Hvert samlingssted skal være attraktivt som en selvstændig destination for alle.

Baggrunden for byfornyelsesprogram og de enkelte samlesteder kan læses i sagen *Godkendelse af byfornyelsesprogram for 4-Kløver-Klyngen – "Vi mødes i det Grønne"*.

I løbet af 2023 skal ansvarsfordeling, placering af samlingssteder, funktionalitet og udformning besluttes med tæt inddragelse af 4-Kløver-Klyngen, Realdania og Lokal- og Anlægsfonden. Etablering af de større fysiske anlæg forventes at blive gennemført i 2024 og 2025.

Projektøkonomi

Det samlede budget for årene 2023-2025 udgør 8,851 mio. kr., hvilket fremgår af nedenstående tabel:

Budget	
Anlægsarbejder	Budget excl. Moms
Bynære naturstøttesteder	2.600.000
Samlingssteder i naturen	2.850.000
Info, skilte og vejvisersystem	550.000
Delprojekter i alt	6.000.000
Byggeplads, gebyrer samt udforudseteudgifter	785.000
Anlægsarbejder i alt	6.785.000
Honorarer	
Rådgiver honorar	916.250
Ingeniør og landmåler	250.000
Projektledelse BRK 3 år.	900.000
Honorarer i alt	2.066.250
Projektudgifter i alt	8.851.250

Finansiering	
Realdania*	2.500.000
Lokale og Anlægsfonden	2.000.000
Sparekassen Bornholms Fond*	250.000
Bornholms Brandforsikring A/S*	75.000
Bornholms Andelsmejeri*	25.000
Bornholms Regionskommune	1.800.000
Statens pulje til landsbyfornyelse	2.700.000
Fondsmoms (17,5% af *)	-498.750
Finansiering i alt	8.851.250

Tabel 1: byfornyelsesprogram

Tilskuddene fra de eksterne fonde er på nuværende tidspunkt givet til 4-Kløver-Klyngen. De bliver overdraget til Bornholms Regionskommune. I den forbindelse skal der betales fondsmoms af tilskuddene fra de private fonde, jf. kommunernes momsrefusionsordning. Omvendt vil udgifterne i projektet være ekskl. Moms.

Økonomiske konsekvenser

Center for Regional udvikling, It og Sekretariat søger om en anlægsbevilling og rådighedsbeløb på 8.851.250 kr. (udgift) til områdefornyelsesprojektet ”Vi mødes i det grønne”.

Der søges tillige om en anlægsbevilling og rådighedsbeløb på -7.051.250 kr. (indtægt) til refusion fra statens pulje til landsbyfornyelse og tilskud fra eksterne fonde.

Nettoudgiften på 1.800.000 kr. finansieres af det til formålet afsatte rådighedsbeløb i budget 2023.

Rådighedsbeløbene fordeles i 2023, 2024 og 2025 som anført i tabel 2 nedenfor:

Rådighedsbeløb i hele kroner	2023	2024	2025	I alt
Projektudgifter	1.800.000 kr.	5.000.000 kr.	2.051.250 kr.	8.851.250 kr.
Finansiering:				
Statens pulje til landsbyfornyelse		- 1.200.000 kr.	- 1.500.000 kr.	- 2.700.000 kr.
Eksterne fondtilskud			- 4.351.250 kr.	- 4.351.250 kr.
Finansiering i alt		- 1.200.000 kr.	- 5.851.250 kr.	- 7.051.250 kr.
Netto rådighedsbeløb	1.800.000 kr.	3.800.000 kr.	- 3.800.000 kr.	1.800.000 kr.

Tabel 2: Fordeling af rådighedsbeløb

Afledte driftsudgifter

Det er ikke på nuværende tidspunkt muligt at vurdere de endelige afledte driftsudgifter, da projektet ikke er detailprojekteret. Driftsudgifter kan bl.a. omfatte renholdelse af anlæggene, tømning af affald, strømforbrug, løbende vedligeholdelse.

Der vil i begyndelsen af projektperiode blive udarbejdet et aftalegrundlag med 4-Kløver-Klyngen, som definerer rollefordeling og ansvar for alle involverede parter, herunder aftale om den efterfølgende drift af de nye samlingssteder. I den sammenhæng kan der nævnes, at 4-Kløver-Klyngen tidligere har tilbudt at tage sig af projektets efterfølgende drift. Der vil blive stillet krav om en underskrevet driftsaftale som forudsætning for igangsætning af anlægsarbejder i den enkelte placering.

Punkt 10: Godkendelse af byfornyelsesprogram for 4-Kløver-Klyngen ”Vi mødes i det grønne”

23/2546

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget indstiller,

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller,

Kommunalbestyrelsen beslutter.

Resumé

Klemensker, Nyker, Aarsballe og Rø har indgået et samarbejde kaldet 4-Kløver-Klyngen. Klyngen har siden 2017 arbejdet med det borgerdrevet projekt ”Vi mødes i det grønne” som sigter mod at knytte de fire byer tættere sammen ved at fremhæve oplandets kvaliteter gennem samlesteder i naturen, der forbindes via det eksisterende rutenetværk.

4-Kløver-Klyngen har fået private fonde til at medfinansiere ca. 50 % af projektet. Kommunalbestyrelsen besluttede i forbindelse med vedtagelse af budget 2023 at afsætte de resterende ca. 50 % til projektet ved at benytte egen medfinansiering og statens pulje til landsfornyelse. Der er således nu opnået fuld finansiering af projektet. Forudsætningen for at kunne benytte statens pulje til landsbyfornyelse er, at kommunalbestyrelsen godkender et byfornyelsesprogram.

Med udgangspunkt i byfornyelsesprogrammet skal der arbejdes med den færdige udformning af projektet og med efterfølgende realisering af klyngens projektidéer. Byfornyelsesprogram for 4-Kløver-Klynge ”Vi mødes i det grønne” indstilles hermed til godkendelse således, at projektet kan igangsættes. Perioden for områdefornyelsesprojektet løber frem til 31. december 2025.

Projektet understøtter kommunens strategiske fokus på natur, kultur og friluftsliv - som blandt andet er beskrevet i kommunens Naturpolitik og i ”Vores Ø - Politik for kultur, idræt og fritid på Bornholm”.

Indstilling

Direktøren indstiller at

- byfornyelsesprogram for områdefornyelse af 4-Kløver-Klynge ”Vi mødes i det grønne” godkendes.

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 01-03-2023

Anbefales.

Sagsfremstilling

Baggrund

4-Kløver-Klyngen består af Klemensker Land- og Byforening, Nyker Borgerforening, Rø Borgerforening, Aarsballe Borgerforening og en række borgere. Sammen har de været primus motor i det borgerdrevne projekt, som blandt andet Realdania, Lokale- og Anlægsfonden og lokale bornholmske fonde støtter. Regionskommunen har gennem hele forløbet fulgt projektet tæt, bl.a. gennem møder, sparring og deltagelse i events i etableringsperioden og i forbindelse med det videre arbejde i forhold til ansøgning af ekstern finansiering.

Klyngens overordnede vision er at styrke fællesskabet og sammenholdet i Klyngen på tværs. Det skal i første omgang ske ved at videreudvikle forbindelser og rekreative muligheder byerne imellem og skabe rum for uformelle møder.

I efteråret 2019 har 4-Kløver-Klyngen søgt fondene bag kampagnen om støtte til at udvikle projektet. I 2020 - 2022 er der udarbejdet et skitseprojekt af de valgte arkitekter i tæt samarbejde med 4-Kløver-Klyngen. På baggrund af workshops med klyngens beboere, er klyngens eksisterende kvaliteter, mødesteder og udfordringer blevet kortlagt og analyseret.

Stedernes potentialer blev i processen vendt og drejet, og nøje udvalgt i forhold til, hvordan de lokale får størst mulig værdi og glæde af projekterne. Projekt 'Vi mødes i det grønne' består af en række fysiske tiltag i udvalgte nedslagspunkter, der tilsammen skal medvirke til at knytte ”Klyngebyerne” tættere sammen.

Kommunens økonomiske engagement i projektet kom i 2022, hvor kommunalbestyrelsen afsatte 1,8 mio. kr. i budget 2023. De afsatte midler benyttes til at matche statens pulje til landsbyfornyelse, der støtter med 60 %. Således kan Bornholms Regionskommune bidrage med 4,5 mio. kr. til projektet.

Forudsætningen for at kunne benytte statens pulje til landsbyfornyelse er, at kommunalbestyrelsen godkender et byfornyelsesprogram, og at kommunen er bygherre på det samlede projekt.

Overordnede rammer

Programmets overordnet koncept er nærmere beskrevet i byfornyelsesprogram, som er vedhæftet i sagen som et bilag. De overordnede rammer i programmet er:

Problemformulering: 4-Kløver-klyngebyerne Klemensker, Nyker, Aarsballe og Rø har i mange år været præget af et nedadgående indbyggertal, og som konsekvens af dette har der været tilbagegang i antallet af arbejdspladser, såvel kommunale som private, og nedgang i huspriser. En af de klart største udfordringer for de lokale er en manglende fysisk sammenhæng mellem byerne, manglende muligheder for socialt ophold i det grønne, og fornemmelsen af, at byerne mere har karakter af gennemkørselssteder frem for destinationer. Klyngen byder på eksisterende udendørs mødesteder samt stiforbindelser med naturkvaliteter, som i høj grad har potentiale til at styrke klyngens liv og sammenhæng.

Målsætninger: Ønsket er at styrke de eksisterende mødesteder og gøre det rekreative netværk af eksisterende stier og mindre veje mere synligt og tilgængeligt, ved at skabe rum for nye oplevelser i det fri for alle. Der er mulighed for at etablere en række opholdsarealer i naturen på steder, hvor man allerede ved, at folk færdes. Målet er at inspirere til ophold og nye sanseindtryk, som kan bidrage til, at klyngens borgere bliver endnu gladere for at bo i klyngen.

Vision: Visionen med projektet er at sammenbinde området fysisk, så alle aktivt og trygt kan bevæge sig mellem de fire klyngebyer, og dermed forstærke klyngen både fysisk og socialt. Det handler også om at koble de fire byer sammen kulturelt og mentalt, således at man opbygger en fælles identitet. Strategien for at opnå den fælles vision er at forstærke og understøtte udelivet og sammenholdet ved at skabe mødesteder og destinationer for alle.

Strategisk sammenhæng: Klyngeprojektet vil understøtte indsatsområder i Bornholms Regionskommunes Naturpolitik med sine fire visioner: Vi er fælles om naturen, mere plads til naturen, vi handler bæredygtigt og mere viden og formidling. Derudover har klyngeprojektet interessesammenfald med Bornholms Regionskommunes projekt: ”Den Grønne Bølge” omkring den strategiske satsning på natur, friluftsliv og landdistriktsudvikling i det bornholmske indland.

Endelig understøtter projektet Vores Ø, der er regionskommunens politik for kultur, idræt og fritid på Bornholm. I politikken er udvalgt 4 fokusområder, der alle kan siges at rumme kvaliteterne i Klyngeprojektet:

- Livskvalitet
- Dannelse og fællesskaber
- Samskabelse
- Faciliteter og mødesteder

Byfornyelsesprogrammet indsatsområder

Hovedelementer i projektet er:

Ruten som sammenbindende element

Klyngens fire byer skal forbindes med eksisterende stiforløb således at beboerne trygt kan bevæge sig mellem byerne og ud i naturen. Der opnås en synlighed og sammenhæng mellem eksisterende stinetsværk, gennem klyngens fire levende

byer og gennem varierede landskaber. Ruten og mødesteder skal markeres igennem et vejvisersystem samt igennem information ved for eksempel skiltning på ruterne samt formidling om naturen og kulturlandskabet.

Tiltagene har således til formål at fjerne en række af de kendte barrierer for, at borgerne kommer ud i naturen, og samtidig gøre det attraktivt for besøgende at udforske de kvaliteter klyngens område rummer.

Mødesteder for alle

De nye mødesteder er placeret langs ruten, og er udvalgt med fokus på at fremhæve de særegne kvaliteter, højlandet har at byde på. Der er valgt at placere mødesteder både nær byerne (bynære støttepunkter) og i naturen (samlesteder i naturen).

Rammen for udvikling af mødestederne er:

- Der skabes sociale mødesteder, der opfordrer til fællesskab.
- Der skabes rammerne for et aktivt udeliv og skabe samlingssteder, der giver anledning til at bevæge sig ud i naturen.
- Oplevelsen af den særegne natur, som højlandet har at byde på, forstærkes.
- Der skabes identitet, der bliver husket og som giver den besøgende lyst til at udforske og vende tilbage til stedet.

Bynære naturstøttepunkter: Der skabes forbedrede rammer ved eksisterende udvalgte samlingssteder ved klyngebyerne.

1. Medborgerhus i Rø: Der fokuseres på forbindelse mellem eksisterende medborgerhus og skov samt fordybelse i naturen.
2. Medborgerhus i Aarsballe: Der fokuseres på at skabe rum til aktivt udeliv i naturen som kan styrke liv omkring eksisterende forsamlingshus og boldbaner.
3. Morten Svendsen's Have i Nyker: Der fokuseres på at skabe et ophold blandt træerne som rummer den kulturhistoriske fortælling.

Der foreligger fremtidige muligheder for at styrke området ved Ungdomsskolens lokaler i Klemensker (gammel folkeskole) som en naturlig mulighed for samlingssted. Her er flere bygninger dog i forfald og omkostninger til optimering af området kan ikke rummes i nuværende områdefornyelsesprojekt.

Samlingssteder i naturen: Ønsket er at placere de nye samlingssteder spredt i strategiske steder langs ruten i nærhed af klyngebyerne. Hvert samlingssted skal være attraktivt, som en selvstændig destination for alle. Hvert samlingssted skal fremme naturoplevelsen igennem en arkitektur, der inviterer til ophold, opdagelse og leg/aktivitet i naturen. Den arkitektoniske udformning skal fremhæve det enkelte steds kvaliteter. Der tages i udformningen af de enkelte samlingssted udgangspunkt i de mange naturværdier, som højlandet tilbyder.

Programmets succeskriterier

- at der etableres fem samlingssteder i naturen langs projektets rute.
- at de udvalgte bynære samlesteder ved klyngebyerne forbedres og forbindes til projektet som helhed
- At informative vejvisersystemer er etableret og afprøvet med succes

De gennemgåede idéer forventes at bidrage til at knytte de fire byer tættere sammen og tilføje sociale opholdsarealer i det grønne, der giver en fornemmelse af klyngebyerne som attraktive destinationer. Dette med henblik på at opnå en fysisk og mental sammenhæng, der kan styrke klyngens fælles identitet samt øge livskvaliteten og sammenholdet blandt borgerne i 4-Kløver-Klyngen.

Projektet organiseres sådan, at Bornholms Regionskommune skal sørge for inddragelse af 4-Kløver-Klyngen i største muligt omfang på en måde, at borgerne får størst muligt ejerskab til projektet. Der skal i begyndelsen af projektperiode blandt andet udarbejdes et aftalegrundlag, som definerer rollefordeling og ansvar for alle involverede parter. Aftalen skal blandt andet omfatte den efterfølgende drift af de nye samlesteder. I den sammenhæng kan det nævnes, at 4-Kløve-Klynge tidligere har tilbudt at tage sig af den efterfølgende drift.

Økonomiske konsekvenser

Kommunalbestyrelsen besluttede i forbindelse vedtagelse af budget 2023 at afsætte 1,8 mio. til områdefornyelse i 4-Kløver-Klyngen. De afsatte midler matches med statens pulje til landsbyfornyelse, således at regionskommunens medfinansiering udgør 40 % og statens pulje 60 %. Tilsammen opnås der en kommunal medfinansiering på 4,5 mio. kr. til projektet, som jf. lovgivningen skal administreres af kommunen.

4-Kløver-Klyngen har derudover tilsagn om tilskud fra private fonde på i alt 4,85 mio. kr. Tilsagnet om midler fra private fonde overdrages til Bornholms Regionskommune, som efter betaling af fondsmoms udgør 4,351 mio. kr. Det samlede projekt udgør dermed 8,851 mio. kr.

Der søges om anlægsbevillinger til gennemførelse af projektet i næstkommende dagsordenspunkt, hvorfor der henvises til dette for yderligere økonomiske konsekvenser.

Bilag

Vi mødes i det grønne - Byfornyelsesprogram

Punkt 11: Igangsætning af planlægning for byomdannelsesområde til Nexø Strandpark

22/12541

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget indstiller

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

Økonomi- og Klimaudvalget besluttede d. 8. juni 2022 at igangsætte lokalplanlægning for strandpark og -promenade i Nexø, ved udarbejdelse af et lokalplansforslag. Administrationen er i gang med at udarbejde planforslaget samt udførelsen af de tilhørende miljøscreeninger.

Areal der indvindes ved at opfylde havarealer kan ikke lokalplanlægges med mindre de ligger på et areal, som i kommuneplanen er udpeget som byomdannelsesområde. Det er derfor nødvendigt at lave et kommuneplantillæg som udpeger den kommende strandpark som byomdannelsesområde. Første skridt for udarbejdelse af et kommuneplantillæg er indkaldelse af ideer og forslag. Indkaldelse af ideer og forslag har været afholdt i perioden d. 19. januar til d. 3. februar 2023.

Kommunalbestyrelsen skal godkende, at planlægningen igangsættes.

Indstilling

Direktøren indstiller at

- kommuneplanlægning for byomdannelsesområde til Nexø Strandpark igangsættes med afsæt i pkt. A-B jf. sagsfremstillingen

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 01-03-2023

Anbefales.

Sagsfremstilling

Baggrund:

Bornholms Regionskommune har siden 2018 arbejdet for at anlægge en strandpark i Nexø. Dette arbejde er fortsat igangværende, og kommunen har fået tilladelse til anlægget af kystdirektoratet, samt opnået delvis finansiering til anlæg af strandparken i regi af Nexø Områdefornyelse.

Økonomi- og Klimaudvalget besluttede d. 8. juni 2022 at igangsætte lokalplanlægning for strandpark og -promenade i Nexø, og administrationen har siden været i gang med at lave et lokalplansforslag samt det nødvendige miljøarbejde. Denne proces er fortsat igangværende.

Byomdannelsesområder er arealer, som er udpeget i kommuneplanen, hvor anvendelsen af bebyggelse og arealer, som tidligere har været erhvervsformål, havneformål eller lignende, skal ændres til et andet formål, i dette tilfælde rekreativ anvendelse til strandparken samt blandet bolig og erhverv til strandparkens naboer på Nexø Havns nordmole og den gamle Nordfilet-grund (se eventuelt kort nedenfor).

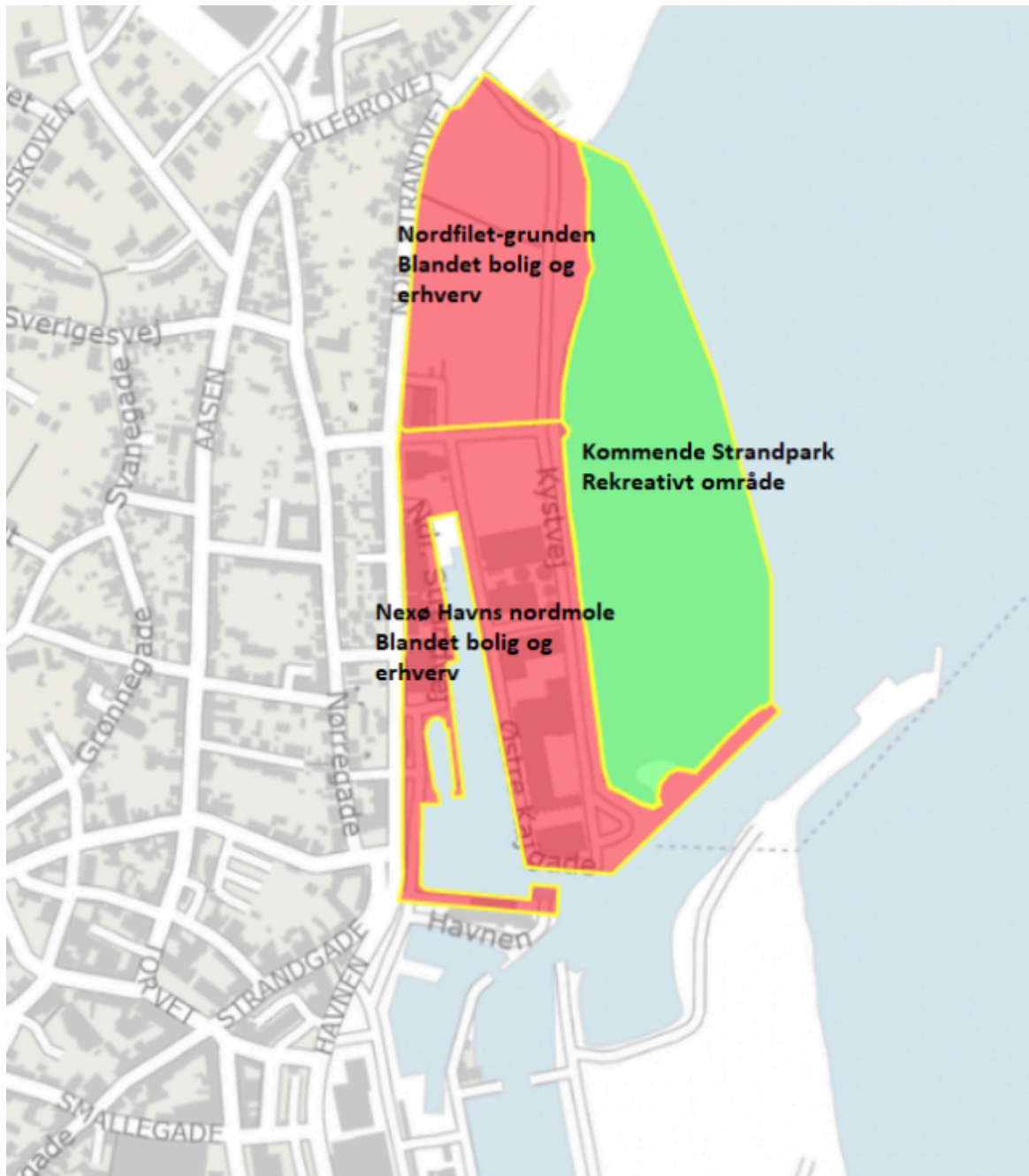
Byomdannelsesområdet har til formål, at tidligere havne/erhvervsarealer kan planlægges til andre byformål. Derudover har Bornholms Regionskommune ikke lov hjemmel til at lokalplanlægge på vandarealer med mindre de i kommuneplanen er udpegede som byomdannelsesområder. Det fortsatte arbejde med lokalplansforslaget forudsætter derfor, at

kommuneplanen ændres. For at udlægge området som byomdannelsesområde i kommuneplanen, skal der laves et kommuneplantillæg.

Under indkaldelse af ideer og forslag er indkommet otte svar. Alle svar kan læses i deres fulde længde med administrations bemærkninger i bilag 1. Ingen af svarene er imod, at kommuneplanen ændres. Alle de indkomne svar kommer med bemærkninger til strandparken eller de omkringliggende arealers udformning. Strandparkens udformning reguleres ikke af kommuneplanen. Svarene har derfor ikke betydning for igangsættelse af udarbejdelsen af kommuneplantillægget. Alle svarene vil dog indgå som input til administrationens videre arbejde med udarbejdelse af lokalplansforslag og strandparkens anlæggelse.

Sådan ændres kommuneplanen:

På kortet nedenfor er to arealer markeret med rød og et med grønt. De to røde arealer er de to gældende rammer i kommuneplanen for blandet bolig- og erhvervsformål (kaldet (205.BL.03 og 205.BL.04). Rammerne for de to røde arealer ændres ikke. Men de bliver udpeget som byomdannelsesområde under temaet ”Bymønster og byudvikling”. Det vil sige, at de fortsat vil være rammer for blandet bolig og erhverv. Den grønne markering foreslås som ny ramme i kommuneplanen. Rammen vil udlægge arealet som rekreativt område. Rammen vil ikke indeholde mulighed for bebyggelse. Dette skal give mulighed for at lokalplanlægge strandparken. Arealet vil også blive udpeget som byomdannelsesområde og fremtidig byzone, så en lokalplan kan sikre, at vandareal, som bliver til strand overføres til byzone.

Udpegningen som byomdannelsesområde ændrer ikke på de gældende rammer i kommuneplanen. Eventuelt kommende byggeri både på Nexø Havns nordmole og den gamle Nordfilet-grund vil skulle lokalplanlægges, og kommunalbestyrelsen vil skulle tage stilling til de konkrete projekter særskilt.

Planlægningens mål og fokuspunkter:

Administrationen foreslår, at kommunalbestyrelsen igangsætter udarbejdelse af et forslag til kommuneplantillæg som skal:

A – Lave en ny kommuneplanramme til rekreativt område, som kan rumme Nexø Strandpark. Rammen vil blive udpeget som byomdannelsesområde under temaet ”Bymønstre og byudvikling” i kommuneplanen.

B – Udpege de to eksisterende rammer (205.BL.03 og 205.BL.04 til blandet bolig og erhverv) som byomdannelsesområde under temaet ”Bymønstre og byudvikling” i kommuneplanen. De to eksisterende rammer ændres ikke yderligere.

Proces:

Efter udarbejdelsen af forslag til kommuneplantillæg er igangsat, vil det blive udført i en samlet proces med lokalplansforslaget som allerede er igangsat.

Forslag til lokalplan 148 og forslag til kommuneplantillæg 25 udarbejdes og screenes for miljøvurdering. Herefter fremlægges planforslagene til Natur-, Miljø- og Planudvalget og til Økonomi- og Klimaudvalget til indstilling og til kommunalbestyrelsen til godkendelse, forinden de sendes i otte ugers offentlig høring.

Efter høringen kan kommunalbestyrelsen vedtage kommuneplantillæg og lokalplan endeligt, efter indstilling fra Natur-, Miljø- og Planudvalget samt Økonomi- og Klimaudvalget.

Prioritering:

I marts 2022 besluttede Økonomi- og Klimaudvalget retningslinjer for prioritering af lokalplaner. Da nærværende kommuneplantillæg skal muliggøre en lokalplan som vil aflede boligbyggeri, samt at midlerne fra Nexø Områdefornyelse bevilliget til anlæggelse af Nexø Strandpark er betinget af en tidsfrist, anbefaler administrationen, at planarbejdet gennemføres med høj prioritet.

Økonomiske konsekvenser

-

Bilag

Bilag 1 alle indkomne ideer og forslag v2

Punkt 12: Godkendelse af 1. udkast af Bornholms klimaplan forud for offentlig høring

23/3901

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget beslutter

Resumé

Kommunalbestyrelsen besluttede den 24. juni 2021, at Bornholm skal have en klimaplan. Klimaplanen identificerer handlinger, der viser, hvordan kommunen som geografisk område vil reducere CO₂-udledning for at opnå klimaneutralitet, sikre klimarobusthed samt belyse, hvordan dette arbejde kan bringe merværdier til Bornholm. De handlinger der peges på, skal implementeres af forskellige aktører på Bornholm fra landbrug til erhvervslivet til borger og Regionskommune.

Planen udarbejdes som en del af det tværkommunale samarbejde ”DK2020 – klimaplaner for alle”. Ved at tilslutte sig DK2020 har Regionskommunen forpligtet sig til i samarbejde med bornholmske aktører at udarbejde en handlingsorienteret klimaplan i overensstemmelse med Parisaftalen. Det er den grønne tænketank CONCITO og bynetværket C40 som skal vurdere, om Bornholms klimaplan lever op til kriterierne. En netop afsluttet forhåndsvurdering viser, at arbejdet med Bornholms Klimaplan er i god gænge, om end der er behov for enkelte justeringer før den sendes til endelig faglig godkendelse.

Administrationen fremlægger her udkast til Bornholms Klimaplan, der efter godkendelse i Natur-, Miljø- og Planudvalget vil kunne sendes i offentlig høring.

Indstilling

Direktøren indstiller, at

- a) Udkast til Bornholms klimaplan og tilhørende bilag godkendes og sendes i høring i to uger.
- b) Med den endelige godkendelse af planen skal der bevilges midler til 2 årsværk til arbejdet med klimaplanen. Årsværk 1 foreslås finansieret af forventet overførsel fra 2022 til 2023 af resterende midler fra Energipolitikken med 283.000 kr. i 2023 samt 680.000 kr. i budget 2024.
- c) Der udarbejdes udvidelsesforslag til budget 2024 til årsværk 1 fra og med 2025 samt årsværk 2 fra og med 2024 jf. tabel 1.
- d) Bornholms energistrategi og strategi for grøn mobilitet samles under klimaplanen, og nedlægges derfor som selvstændige strategier.

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 01-03-2023

a) Godkendt med følgende ændringer: Udkast til DK2020 plan tilrettes så det afspejles at den forholder sig til tiltag til reduktion af CO₂e udledninger, der finder sted inden for Bornholm som geografisk område. Energiø-Bornholm og Baltic Energy Island, som omtales under punkt 1.1, har ikke relevans i denne sammenhæng, da de ikke i væsentligt omfang vil medvirke til at reducere Bornholms CO₂e udledning. Derudover skal bærende principper for energiomstilling fra Energi strategi 2040, nemlig energieffektivitet og samfundsøkonomisk hensigtsmæssighed, indarbejdes i DK2020 plan.

René Danielsson benytter sig af standsningsretten og løfter sagen til Kommunalbestyrelsens beslutning.

Sagsfremstilling

Administrationen har i samarbejdet med en lang række aktører på Bornholm udarbejdet et udkast til Bornholms klimaplan. Klimaplanen beskriver, hvordan Bornholm som geografisk område vil arbejde for klimaneutralitet senest i 2050, klimarobusthed nu og i fremtiden, samt arbejde for at klimaindsatserne også giver merværdi på parametre som turisme, innovation, beskæftigelse, mv. Der er indlagt et delmål i 2030 på 70% reduktion i forhold til 1990, hvilket svarer

til reduktionsmålet i 2030 på landsplan. I forhold til arbejdet med klimarobusthed, bygger det på den klimatilpasningsplan, der behandlede i kommunalbestyrelsen den 26. januar 2023.

Tværkommunalt samarbejde

Klimaplanen er udarbejdet i regi af det tværkommunale samarbejde "DK2020". Det er tiltænkt som et handlingsorienteret værktøj mere end en politik eller strategi. Det er KL, der i samarbejde med Realdania, CONCITO og bynetværket "C40", har igangsat DK2020. DK2020 bygger på standarder fra C40-byerne, som sikrer overensstemmelse med målene i Parisaftalen. Parisaftalen er en international aftale indgået i 2015 inden for FN's klimakonvention, som drejer sig om begrænsning af udledning af drivhusgasser gennem grøn omstilling og klimatilpasning.

Beslutningen om at ansøge om at komme med i DK2020 blev truffet af kommunalbestyrelsen den 24. juni 2021, og ansøgningen godkendtes af CONCITO i efteråret 2021. Netop fordi planen er lavet som en del af det bredt anerkendte samarbejde "DK2020", er det forventningen, at planen efter godkendelse kan bruges som *løftestang* i forbindelse med kommende ansøgninger om finansiering hos bl.a. Realdania.

Baggrunden for initiativet er, at kommunerne har en vigtig rolle i forhold til at udmønte den grønne omstilling lokalt i partnerskab med virksomheder og borgere.

Læsevejledning

Klimaplanen skal leve op til en række formelle krav for at kunne blive godkendt af CONCITO og C40. Denne detaljerede planlægning foretages i det såkaldte "Climate Action Planning Framework" (CAPF) og dokumenteres i en række bilag. CAPF-dokumentet beskriver alt fra inddragelsesproces til kommunal organisering, den bornholmske kontekst, klimamål, opfølgning mv. Formålet er at sikre en sammenhængende kontekstspecifik klimaplan. Selve klimaplanen beskriver, hvad status for CO₂-udledninger og klimatilpasning på Bornholm er i dag, hvilke klimamål der skal indfries, og hvordan de skal indfries. Klimaplanen er skrevet i et mindre teknisk sprog end CAPF-dokumentet. Der vil endvidere blive udarbejdet en "pixi-version" af klimaplanen for at nå bredere ud.

Planens røde tråd

Med klimaplanen er det ambitionen at bygge videre på Bornholms mange års erfaringer som testø for nye løsninger. Udvikling, test og implementering af nye løsninger i og på tværs af sektorer står derfor centralt i planen.

CO₂-kortlægning af Bornholms udledninger

Der er lavet en kortlægning af Bornholms samlede CO₂-udledninger på tværs af sektorerne. Udledningerne er primært fra landbrug-, transport- og energisektoren. Udledningerne dækker både offentligt og privat forbrug på Bornholm. Udledninger der sker uden for Bornholm, som følge af bornholmernes forbrug (fx tøj, biler og møbler), fremgår ikke af opgørelsen. Klimaplanen inkluderer imidlertid indsatsen også målrettet netop forbruget i erkendelse af, at en stor del af klimaaftrykket finder sted udenfor Bornholm.

Opgørelsen er baseret på tal fra 2019. At der anvendes tal fra 2019 skyldes, at det var de senest tilgængelige tal i Statens CO₂-og Energiregnskab, da arbejdet påbegyndtes. Hvor det ikke har været muligt at finde data specifikt for Bornholm, er Bornholm blevet tilskrevet en andel af de nationale udledninger. Samme metode anvendes i øvrige kommuner. Datakilder og forudsætninger indgår i bilagsmaterialet. Opgørelsen omfatter en række drivhusgasser, som er omregnet til såkaldte "CO₂-ækvivalenter" for at kunne beregne, hvor meget udledningen af en anden drivhusgas ville svare til i CO₂.

Baseret på kortlægningen af CO₂-udledninger er der i dialog med interessenter blevet identificeret en række indsats, som, hvis de implementeres, skal sikre indfrielsen af delmålet i 2030 (se uddybning af mål nedenfor). Disse indsats udgår i høj grad planens "handlingsspor".

Indsats i klimaplanen på energi- og transportområdet

Størstedelen af indsatser på energi- og transportområderne tager afsæt i Bornholms Energistrategi og Strategi for Grøn Mobilitet. Disse er begge strategier fra 2021, som er udarbejdet i dialog med relevante aktører og dermed lever op til DK2020's krav om inddragelse. Ambitioner og indsatser i de to strategier er videreført i klimaplanen. For at sikre en samlet tilgang på tværs af indsatser, og for at undgå at monitorere og rapportere på flere sammenlignelige planer/strategier, foreslås Energistrategien og Strategien for Grøn Mobilitet samlet under klimaplanen og vil ikke længere fremgå som selvstændige strategier.

Inddragelse af interessenter i udarbejdelse af planen

Det er et krav i DK2020 samarbejdet, at interessenter inddrages og spørges til råds i udviklingen af klimaplanen for at sikre bred accept og ejerskab til planen. Der er i arbejdet med planen inddraget så mange idéer og vinkler som muligt fra inddragelsesprocessen, som bl.a. har omfattet en workshop og et større arrangement med Ungerådet samt workshops målrettet borgere, foreninger og erhvervsliv.

Planen er desuden udviklet i dialog med nøgleaktører fra erhvervslivet og civilsamfundet gennem nedsættelsen af et klimapanel og en ekspertgruppe. Særligt klimaplanen (med direktøren fra Bornholms Energi & Forsyning, direktøren fra Bornholms Landbrug og Fødevarer, formanden for Business Center Bornholm, direktøren for Campus og chefer fra Regionskommunen) er blevet løbende konsulteret og har bidraget til at sætte ambition og retning for planen. Vægtningen af klimapanelet skyldes blandt andet erhvervslivets store andel af udledninger, der gør dem til en central aktør i at opnå klimaneutralitet. Erhvervslivet er også centralt og en afgørende aktør i at teste, udvikle og implementere nye løsninger. Ekspertgruppen består af Danmarks Naturfredningsforening, Bornholmske borgerforeningers sammenslutning, Destination Bornholm, Ungerådet og Ældrerådet. Denne gruppe blev nedsat på grund af deres viden på en række områder, der er vigtige for helhedsorienteringen og forankringen af planen. Ekspertgruppen har været samlet til ét fællesmøde.

Endelig har der været en politisk proces, hvor kommunalbestyrelsen blev inviteret til workshop om klimaplanens ambitionsniveau og indsatser. Derudover har der været aflagt status til Natur-, Miljø- og Planudvalget i forbindelse med temadrøftelse om klima i efteråret 2022. Dette omfattede såvel reduktionssiden som klimatilpasning.

Implementering af tiltag: Klimapartnerskaber og Klimaforum

Mange af de nye løsninger skal findes i samarbejde med erhvervslivet. Derfor lægges der op til fire klimapartnerskaber, som vil blive forsøgt forankret i sektorerne med en formand for hvert af de fire partnerskaber: energi, landbrug, turisme og detail samt industri, byggeri og transport. Derudover lanceres et klimapartnerskab, hvor en del af regionskommunens indsatser forankres. Det fremgår af CAPF-dokumentets bilag 15, hvilke indsatser, der lanceres, og hvor kommunen har en rolle/ansvar for implementering.

Der er ikke et klimapartnerskab målrettet borgere og foreninger. De spiller imidlertid en vigtig rolle i at løfte en række af indsatserne, som er forankret i øvrige partnerskaber. Det gælder fx indsatser relateret til grøn mobilitet, udskiftning til bæredygtige energikilder, affald og genbrug.

For at understøtte samarbejdet på tværs af sektorerne, og sikre monitoreringen af implementeringen af klimaplanen, lanceres der et Klimaforum. I Klimaforum deltager formændene for klimapartnerskaberne, en direktør fra Bornholms Regionskommune, to kommunale centerchefer samt to repræsentanter fra civilsamfundet. Borgmesteren deltager i Klimaforum, så drøftelserne kan bæres ind i det politiske system og eventuelle handlinger igangsættes.

I regi af klimaforum drøftes løbende status for klimapartnerskabernes arbejde samt synergier og samarbejdsflader mellem de forskellige sektorer, f.eks. omkring teknologiudvikling og forskning samt erhvervsmulighederne i den grønne omstilling. Endvidere drøftes yderligere veje til at opnå drivhusgasreduktioner og klimarobusthed på tværs af sektorer. Der kan iværksættes egentlige projekter. Endelig kan Klimaforum bruges til at styrke og strukturere dialogen mellem erhvervslivet og regionskommunen om muligheder og barrierer i erhvervslivets grønne omstilling. Da Regionskommunen deltager i Klimaforum, vil der ikke blive oprettet en kommunal styregruppe. Klimaforum aflægger en årlig rapport til Kommunalbestyrelsen.

Den videre proces frem til endelig godkendelse

Udkast til klimaplan og tilhørende bilag har netop været til forhåndsgodkendelse hos CONCITO. Den overordnede tilbagemelding var, at arbejdet er i god gænge. Der er behov for at skærpe enkelte elementer, inden den sendes til godkendelse. Det omfatter bl.a. tidsplan og effektmålinger i indsatserne samt organiseringen af klimapartnerskaber og Klimaforum. De kommentarer og eventuelle kommentarer fra Natur- Miljø- og Planudvalget indarbejdes, inden udkast til klimaplan og dertilhørende dokumenter sendes i offentlig høring i to uger. Den korte høringsperiode på to uger skal ses i lyset af den omfattende konsultation i udarbejdelse af planen. Det er ikke et krav i DK2020, at der laves en offentlig høring.

Når høringsperioden er afsluttet, færdiggøres planen og fremsættes til politisk godkendelse i april i henholdsvis Natur-, Miljø- og Planudvalget, Økonomi- og Klimaudvalget samt Kommunalbestyrelsen. Sideløbende fremsendes planen til endelig godkendelse hos CONCITO. Fristen for endelig godkendelse i regi af DK2020 er medio juni, hvor der vil være en samlet offentliggørelse af partnerskabet og de nye klimaplaner i landets kommuner.

Økonomiske konsekvenser

Administrationen vurderer, at der er brug for to årsværk (680.000 kr./årsværk) til at arbejde med klimaplanen fra medio 2023 og frem.

Årsværk nr. 1 skal bruges til at understøtte klimapartnerskaberne, Klimaforum og generel projektledelse, herunder samlet monitorering på indsatserne og klimaplanen. Årsværket kan også indgå i udvalgte indsatser under klimaplanen som kommunens repræsentant særligt i forhold energi og grøn mobilitet.

Årsværk nr. 2 dedikeres til klimatilpasning. Der er i dag ikke nogen dedikerede ressourcer til klimatilpasningsopgaven. Det er nødvendigt med dedikerede ressourcer, hvis administrationen skal igangsætte indsatser. Det skyldes, at klimatilpasningsprojekter falder ind under et stort kompleks af forskellige lovgivninger og kræver facilitering af samarbejde mellem forsyning, borgere, virksomheder og kommunens mange afdelinger. Implementeringen af indsatserne vil kræve yderligere finansiering, fx rådgiverydelser, medfinansiering af projekter mm.

Hvis der afsættes færre ressourcer, er det administrations vurdering, at kommunen ikke vil kunne løfte klimaplanens ambitioner, herunder bidrage til at andre aktører arbejder målrettet med klima.

Det bemærkes, at der i klimaplanen er en række tiltag, hvor kommunen har en større eller mindre rolle. Implementering af indsatserne er som udgangspunkt ikke omfattet af ovenstående og vil kræve yderligere finansiering.

Udmøntning af midler fra Energistrategiens politikker

Natur- Miljø- og Planudvalget blev den 28. september 2022 informeret om restmidler pålydende 898.000 kr. til implementering af strategien for grøn mobilitet under Energipolitikken. Dette er siden steget til 963.000 kr. grundet tilbageførte midler fra afsluttede handleplaner. Midlerne står hensat på kontoen for grøn mobilitet. Midlerne blev allokeret i forbindelse med budget 2022 til anvendelse i 2022-2023 som følge af en EU-pris (3,724 mio. kroner) Regionskommunen blev tildelt for arbejde med grøn omstilling.

Det blev på mødet i september besluttet af afvente et igangværende arbejde med energistrategien, som sammen med grøn strategi udgør Energipolitikken strategier, førend der blev truffet beslutning om udmøntningen af midlerne. Det blev desuden fremhævet, at der i klimaplanen ville indgå indsatser relateret til energipolitikken strategier, som ville kræve finansiering. Med fortsættelsen af energistrategien og grøn mobilitet som en del af klimaplanen, vil det være hensigtsmæssigt at allokere midlerne til at dække årsværk nr. 1 i perioden august 2023- december 2024 (17 mdr. svarende til 963.000 kr.). Derefter vil finansieringen indgå som en del af budgetforhandlingerne for 2024. For årsværk nr. 2 foreslås det, at udgiften indgår som en del af budgetforhandlingerne for 2024.

Tabel 1: Udgifter til årsværk til at arbejde med klimaplanen

Hele kr.	2023	2024	2025	2026	2027
Årsværk 1 - finansieret af restmidler fra kontoen grøn mobilitet	283.000	680.000	0	0	0
Årsværk 1 - finansiering skal afsættes ifm. budgetforhandlinger for budget 2024	0	0	680.000	680.000	680.000
Årsværk 2 - finansiering skal afsættes ifm. budgetforhandlinger for budget 2024	0	680.000	680.000	680.000	680.000
I alt	283.000	1.360.000	1.360.000	1.360.000	1.360.000

Bilag

Bilagsoversigt

DK2020 plan_160223

CAPF 160223 (bilag NMPU 1-3-2023)

Bilag 1: Klimahandleplan

Bilag 5 Mødelog_inputoutput

Bilag 8 - Relaterede nationale og internationale forpligtelser

Bilag 9 Viegand Maagøe Energi og CO2-opgørelse for Bornholm

Bilag 10 Viegand Maagøe BAU og tiltagsscenarier

Bilag 11 Handleplan for øget hverdagscyklisme

Bilag 12 Handleplan for borgerinddragelse i en bred mobilitetskontekst

Bilag 13 Handleplan for udskiftning af oliefyr og energirenovering

Bilag 14 Kommunikationsstrategi og -plan for klimahandleplanen

Bilag 15 Indsatskatalog og mulige finansieringskilder til implementering af klimahandleplanen

Bilag 15B Overblik over indsatser og finansiering

Bilag 16 Bornholms Klimatilpasningsplan 2022

Bilag 16B klimatilpasningsplan2022_Forudsætninger

Bilag 17 Indsatser for klimatilpasning oversigt

Bilag 19 Forslag til Spildevandsplan 2023 (bilag til NMPU møde 1-3-2023)

Bilag 20 plan for det kommunale beredskab - 2020

Bilag 21 Sundhedsberedskabsplan godkendt i KB marts 2018

Punkt 13: Ændring af mødedato

22/19505

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget beslutter.

Resumé

Som følge af hendes H.M. Dronningens besøg på Bornholm den 5. til og med 7. juni 2023 skal mødet i Natur-, Miljø- og Planudvalget den 7. juni 2023 kl. 14.30 ændres.

Indstilling

Direktøren indstiller, at

- Udvalgets møde den 7. juni 2023 ændres til afholdelse torsdag den 8. juni 2023 kl. 14.30, Snorrebakken 66, Rønne.

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 01-03-2023

Godkendt.

Sagsfremstilling

Af forretningsorden for Natur-, Miljø- og Planudvalget fremgår:

§ 2 Udvalget udøver sin virksomhed i møder. Møderne er ikke offentlige.

Stk. 2. Ordinære møder afholdes i henhold til godkendt mødeplan. Mødeplanen med dens angivelse af tid og sted for udvalgets møder er bindende. Møderne kan derfor kun ændres ved enighed herom.

Forretningsorden kan læses [her](#)

Økonomiske konsekvenser

-

Punkt 14: Gensidig orientering

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget beslutter

Orientering

Gensidig orientering gives.

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 01-03-2023

Intet.

Punkt 15: Sager til høring

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget beslutter

Indstilling

Direktøren indstiller, at

- ingen sager sendes til høring i rådene.

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 01-03-2023

Pkt. 5 sendes til høring i Ældrerådet og Handicaprådet.

Punkt 16: Lukket: Lukket punkt: Prioritering af anlægspulje til havne 2023

23/2068

Punkt 17: Lukket: Lukket punkt: Renovering af Allinge Børnehus - valg af renoveringsmodel samt anlægsbevilling til rådgiverydelser

23/2957

Punkt 18: Lukket: Lukket punkt: Anlægsbevilling til etablering af ventilation i krybekælder og facade i Østermarie Børnehus Mariehønen

23/3337

Punkt 19: Lukket: Lukket punkt: Anlægsbevilling til tagreovering på Kongeskærskolen, fløj A

23/3335

Punkt 20: Lukket: Lukket punkt: Anlægsbevilling til indretning af mødelokaler til unges fællesaktiviteter i Dams Gård til midlertidig brug, etape 2

23/450